

OTDK-dolgozat

2023

MISKOLCI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

**KORUNK EGYIK TÁRSADALMI PROBLÉMÁJA: A VÁLÁSOK,
AVAGY SEGÍTHET-E A TÁRSADALMI MARKETING?**

**ONE OF THE SOCIAL PROBLEMS OF OUR ERA: DIVORCES, OR
CAN SOCIAL MARKETING HELP?**

Kovács Adrienn

Konzulens: Dr. Marien Anita

Kézirat lezárásának dátuma: 2022.04.25.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
1.1.	A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA	1
1.2.	PROBLÉMAFELVETÉS	1
1.3.	A DOLGOZAT CÉLJA	2
2.	HÁZASSÁGTÓL A VÁLÁSIG	3
2.1.	HÁZASSÁG LÉTREJÖTTE	3
2.2.	A HÁZASSÁG ÉLETCIKLUSAI.....	4
2.3.	A VÁLÁSI SZÁNDÉK MEGFOGALMAZÁSA, DÖNTÉS A VÁLÁS MELLETT	8
2.3.1.	<i>Belső környezet vizsgálata.....</i>	<i>10</i>
2.3.2.	<i>Külső tényezők hatása</i>	<i>11</i>
2.3.3.	<i>Külső környezet a támogatásban</i>	<i>12</i>
2.3.4.	<i>Eszközök a problémamegoldásban</i>	<i>12</i>
2.3.5.	<i>A problémamegoldás korlátjai</i>	<i>13</i>
2.3.6.	<i>Generációs különbségek a válásban.....</i>	<i>14</i>
2.4.	A HÁZASSÁG MEGSZÚNÉSE	15
3.	STATISZTIKAI ELEMZÉS	16
3.1.	VÁLÁSI ARÁNYOK VIZSGÁLATA VILÁGSZERTÉ.....	16
3.2.	CSÖKKENŐ HÁZASSÁGKÖTÉSEK EURÓPÁBAN	18
3.3.	HÁZASSÁGKÖTÉSEK MAGYARORSZÁGON.....	20
3.4.	VÁLÁSOK MAGYARORSZÁGON	22
3.5.	HÁZASSÁGKÖTÉSI ÉS VÁLÁSI ADATOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	24
3.6.	VÁLÁSOK ÉRINTETTJEI MAGYARORSZÁGON.....	25
3.6.1.	<i>Életkor</i>	<i>25</i>
3.6.2.	<i>Iskolai végzettség.....</i>	<i>27</i>
3.6.3.	<i>Földrajzi behatárolás</i>	<i>30</i>
3.6.4.	<i>Házasságtartam.....</i>	<i>32</i>
3.6.5.	<i>Passzív érintettek.....</i>	<i>33</i>
4.	JAVASLAT	35
4.1.	CÉLKÖZÖNSÉG MEGHATÁROZÁSA.....	36
4.2.	AZ APPLIKÁCIÓ CÉLJA.....	37
4.3.	MŰKÖDÉSE	37
4.4.	PROGRAMLISTA ÖTLETEK	39
4.5.	FUNKCIÓK.....	40
4.6.	EGYÜTTMŰKÖDÉSEK.....	40
5.	ÖSSZEGZÉS.....	42
	IRODALOMJEGYZÉK	44
	MELLÉKLETEK.....	I
	1. MELLÉKLET: INTERJÚ DR. BAGDY EMŐKÉVEL	II
	2. MELLÉKLET: INTERJÚ DR. SZABÓ-TÓTH KINGÁVAL.....	V

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Az eriksoni pszichoszociális fejlődés szakaszainak a családi életciklus	4
2. ábra: Igények találkozása	5
3. ábra: Krízismátrix	6
4. ábra: Trauma, stressz és krízis.....	7
5. ábra: Feszültségforrások.....	8
6. ábra: Válási arányok 2022.	16
7. ábra: A legmagasabb válási aránnyal rendelkező országok.....	17
8. ábra: 1000 főre jutó házasságok száma	19
9. ábra: 1000 főre jutó házasságok száma Magyarországon	21
10. ábra: 1000 főre jutó válások száma Magyarországon.....	23
11. ábra: A házasságkötések és válások száma, 2000-2020.....	25
12. ábra: Férfiak és nők átlagos életkora váláskor Magyarországon	26
13. ábra: A válások száma korcsoportok szerint (férfiak).....	27
14. ábra: Az elvált felek iskolai végzettségi szintje	28
15. ábra: Válások a volt házaspárok iskolai végzettsége szerint	29
16. ábra: Válások száma megyék szerint 2019.....	30
17. ábra: Válások száma megyék szerint 2020.....	31
18. ábra: Válások száma megyék szerint 2019-2020.	32
19. ábra: Átlagos házasságtartam váláskor Magyarországon.....	33
20. ábra: A válások száma és a válás által érintett közös kiskorú gyermekek száma, 2000-2016.....	34
21. ábra: Illusztráció a szeretetnyelvek elemzéséről.....	38
22. ábra: Illusztráció az értesítésről.....	38
23. ábra: Feliratok	39

1. BEVEZETÉS

1.1. A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Harmadéves kereskedelem és marketing alapszakos hallgatóként világossá vált számomra, hogy mennyire sokrétű a marketing és elképesztőnek tartom, mennyi ágazatban van jelen. Őszintén szólva zseniálisnak tartom, ahogyan embereket szólít meg és ösztönöz a világ számos szakterületén.

Hasonló csodálattal fordultam a hatodik félévem elején bemutatkozó tantárgyamhoz is, a Társadalmi/ Non-business marketinghez. A tárgy társadalmi, illetve szociális problémák megoldására irányul és ezen nehézségek megoldására keres programokat. A tantárgy célja és a társadalmi marketing értékrendje olyan magával ragadó hatást gyakorolt rám, amely arra ösztönzött, hogy részletes kutatást végezzek korunk egyik égető társadalmi problémájában, a válásban.

Ahhoz, hogy közelebb kerüljek a témához, a jelenséget pszichológiai és statisztikai perspektívából is megvizsgáltam, és egyre inkább érzem azt, hogy rengeteg kapcsolat múlik „csak” azon, hogy nem a megfelelő kommunikációval, szeretetnyelvekkel célozzák meg egymást, nem veszik figyelembe a másik fél tényleges akaratát.

1.2. PROBLÉMAFELVETÉS

Alapvető problémaként azt a tényt fogalmaztam meg, hogy a származási családtól hozott életminták és a negatív gyermekkori tapasztalatok hatására számos ember nem rendelkezik a megfelelő kommunikációhoz szükséges jellemvonással, amely kitér arra, hogy nem tudja képviselni a véleményét, akaratát, vágyait a párjával szemben. Egyértelműen vannak azok a hozott sémák, tulajdonságok, amelyeken már nem tud változtatni az egyén és természetesen rengeteg külső, tehát jogi, politikai és társadalmi tényező is befolyásolja az emberek hétköznapijait, de összeférhetetlennek tartom a 21. században, hogy gyakran a kommunikáció az, amin elcsúszik egy házasság, illetve az, hogy nem szánnak elég figyelmet a felek egymásra.

1.3. A DOLGOZAT CÉLJA

A dolgozatom célja az előzetes helyzetfelmérés, avagy a váláshoz vezető út részletes feltárása jogi és pszichológiai szempontból, ezzel megvizsgálva a házasságban lejátszódó életciklusokat, a lehetséges nehézségeket, problémákat. A dolgozatom fókusztemája az a szakasz, amikor a házastársakban megfogalmazódik a válási szándék gondolata az adott krízishelyzetekben. Azért ezt a szakaszt emeltem ki mivel, ha nem helyrehozhatatlan károkról beszélünk, akkor ez az a pont, ahol a megfelelő beavatkozási móddal rendbe hozhatjuk a kapcsolatot. A vizsgálatom során így olyan lényeges témaköröket céloztam meg elsősorban az elemzés során, mint a házasságot befolyásoló belső és külső tényezők, a külső környezet segítségnyújtó és korlátozó hatása, a lehetséges megoldó eszközök, beavatkozási módok és a generációk közötti alapvető különbségek, ugyanis a válás számos korcsoportot érint.

A kutatásom emellett a házasságkötési és válási statisztikákat is megcélozta, ugyanis ezek az elképesztő adatok elég okot adnak arra, hogy a témával foglalkozzunk és a még helyrehozható problémák leküzdésével felvegyük a versenyt, így először nemzetközi válási arányok után kutattam, majd a magyar eredményekre fókuszáltam. Elemzést végzek a házasságkötések számát összevetve a válási adatokkal, kitérek az elvált felek demográfiai jellemzésére is. Az aktív érintettek mellett a passzív elszenvedőkre vonatkozó eredményeket is figyelemmel kísérem.

Ha már problémákat említettem, külön részben szeretnék foglalkozni a kiskorú gyermekeket érintő válási adatokkal. Magyarországon is elképesztően sok gyermeket érint szüleinek a válása, ráadásul előfordulhat az is, amikor a gyermeket eszközként vonják be a válási procedúrába. Egy ilyen trauma felmérhetetlen károkat okoz a gyermekben és alaphból sérült családi életmintát visz magával a saját kapcsolataiba, amely szintén ahhoz vezethet, hogy a későbbiekben nem képes a megfelelő kommunikációval érvényesülni a kapcsolatban, a kötődési sebek pedig kötődési problémákhoz vezetnek.

A témakör részletes elővizsgálata után egy saját javaslat bemutatásával szeretném zárni a kutatásomat, amely esetleges megoldást nyújthat a helyrehozható problémák kezelésében.

2. HÁZASSÁGTÓL A VÁLÁSIG

A kutatásom lényeges szakasza a válási szándék felmerülése, viszont ahhoz, hogy a vizsgált témát részletesebben ismertessem, egészen a jegyességig vezettem vissza a kapcsolati szakaszt. Ezen keresztül jutottam el a házassághoz, a házasság életciklusaihoz, a felmerülő krízishelyzetekhez, majd a fókusz témához. Természetesen a helyrehozhatatlan kapcsolatok végeredményét, a válást is elemeztem.

2.1. HÁZASSÁG LÉTREJÖTTE

A házasságot megelőző első nagy mérföldkő a **jegyesség**, vagyis egy férfi és nő kölcsönös ígérete egymással szemben arra, hogy házasságra lépnek. Házasságkötés előtt a házasulandó felek nyilatkoznak arról, hogy tudomásuk szerint nincs jogi akadálya a házasságnak, illetve nyilatkoznak a házassági névre, valamint a születendő gyermek családi nevére vonatkozóan is.

Házasság abban az esetben jöhet létre, amennyiben az arra kijelölt állami hatóság előtt férfi és nő, személyesen és kölcsönösen tesznek kijelentést arra, hogy házasságot kötnek egymással. A házasság egy kimondottan nyilatkozattal járó kötelék, amely a törvényben meghatározott személyi és vagyoni joghatásokat von maga után. Magyarországon házasság kizárólag két különnemű személy között jöhet létre.

A házasságkötés kellékeihez az alábbi elemek tartoznak:

- házasulandók
- anyakönyvvezető eljárása
- házasságkötésre irányuló kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozat
- személyes és együttes jelenlét
- két tanú jelenléte
- nyilvánosság (kérelemre a mellőzésével is létrejöhét)
- az önkormányzat hivatali helyiségében történik (a jegyző engedélyével létrejöhét más, erre a célra megfelelő helyen is) (Kriston, 2016.)

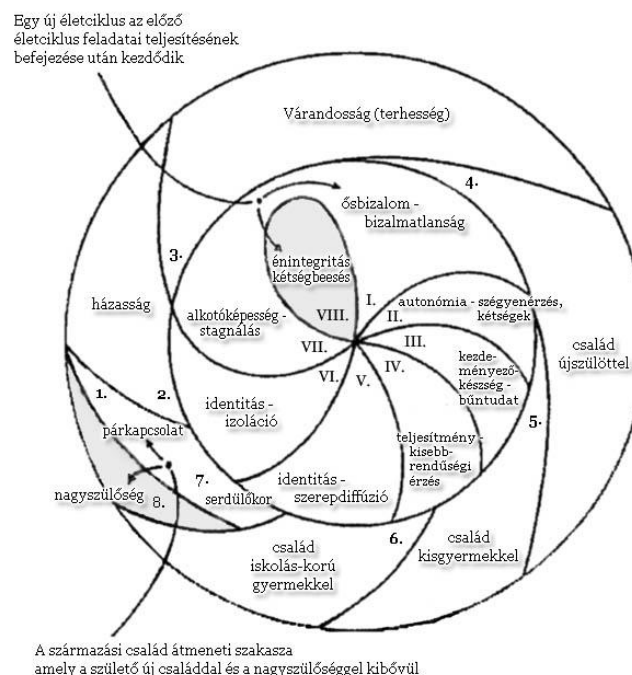
Miután megvizsgáltuk a házasságot jogi aspektusból megközelítve, a következőekben a pszichológiai, lélektani perspektívára helyezem a hangsúlyt, vagyis arra, milyen fázisokat élnek meg a párok egy házasság során, illetve melyek azok a tényezők, érzések, amelyek a ciklusokban veszélyeztető jelleggel fordulhatnak meg.

2.2. A HÁZASSÁG ÉLETCIKLUSAI

A házasság egy jelentőségteljes kötelék, ugyanis fogadalmat teszünk arra, hogy egy életen át elkötelezzük magunkat a választott partner mellett. Alapvető pszichológiai tárgya az, hogy képesek vagyunk, illetve leszünk-e hosszú távú kapcsolatot kialakítani a választott társ mellett. Képesek leszünk-e ténylegesen jóban, rosszban, gazdaságban, szegénységben, egészségben és betegségben egymás mellett kitartani, míg a halál el nem választ.

A házaspárok egészen a párkapcsolattól a gyermekvállalásig különböző szakaszokat élnek meg és dolgoznak fel együtt. A családi életciklus - mint definíció- magába foglalja a családfejlődési szakaszokat, az átmenetek követelményét, vele együtt a nehézségeket és specifikumokat. A családnak, mint rendszernek igazodnia kell az új környezeti komponensekhez. A változó feltételekkel új viselkedésmódra és szabályokkal lehet felvenni a harcot. (Bíró, 2001.)

Az alábbi ábrán az eriksoni komplex modell ismerteti pszichoszociális fejlődés szakaszait a családi életciklus nyolc fázisával összevetve:

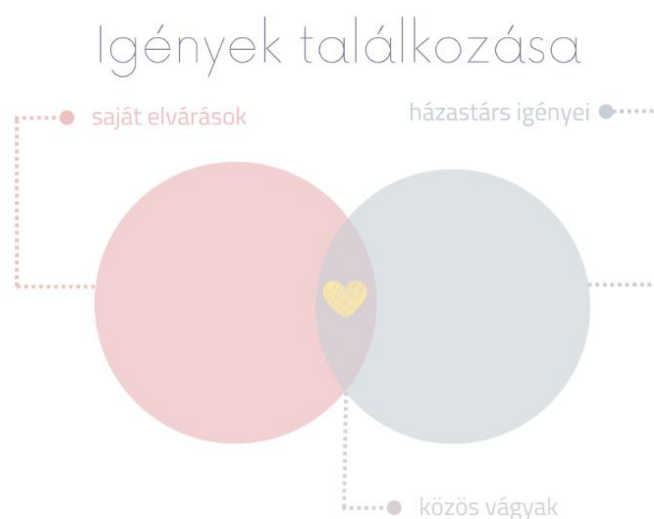
1. ábra: Az eriksoni pszichoszociális fejlődés szakaszainak a családi életciklus

Forrás: Bagdy, Baktay, Mirnics (2006)

A külső körökből indulva ismerkedünk meg a kapcsolatok alapvető nyolc fázisával, a párkapcsolattól (1.), a házasságon (2.) át bemutatja a várandósság (3.) szakaszát, majd a család életét az újszülöttel (4.), a kisgyermekkel (5.), az iskolás-korú gyermekkel (6.), a serdülőkorúval (7.) és elérkezünk az utolsó szakaszba, amely már a nagyszülőséget taglalja (8.). Minden új életciklus akkor veszi kezdetét, amikor az előző szakaszt befejezettnek tekintjük. A családi életmodell ciklus szerint a házastársak közös életük során folytonos *kriszishelyzeteken esnek át*. (Pléh, 2021.) Az egyes fázisok befogadása, feldolgozása, majd elengedése mind stresszhelyzettel állítja szembe a házaspárokat. A kezdetekben például olyan konfliktushelyzetekben találja magát a friss pár, mint az együttélés okozta helyzetek (amennyiben ez addig nem volt már jelen), egymás eltérő életritmusa, hozzáállása.

A mai modern felfogás szerint a fiatal párok gyakran költöznek össze házasság előtt, hogy kipróbálják az együttélést, ténylegesen megismerjék egymást a mindennapos szituációkban. Gyakran mondják, lakva ismerjük meg egymást igazán. Meglepő módon kutatások viszont arra mutattak rá, hogy a házasságot megelőző együttélés növeli az esélyét a későbbi válásnak.

Ahogy múlik az idő, úgy változnak az emberek is, vele együtt az igények is. A házastársaknak a partner megtartása érdekében úgy kell újdonságot csempésznie a kapcsolatba, hogy ez a törekvés mindkét fél számára értékes legyen. A megmozdulás abban az esetben lesz sikeres, amennyiben a partner igényei, vágyai metszetet képeznek a saját elvárásainkkal, tehát a metszet elemeire kell helyezni a hangsúlyt. Amennyiben a két halmaz nem rendelkezik közös résszel, a pár komoly problémákkal áll szemben.

2. ábra: Igények találkozása

Forrás: Saját szerkesztés

Maga az életciklus modell olyan tényezőket is bemutat, mint például a bizalmatlanság, kétségek, kisebbségi érzet, stagnálás. *Paul Watzlawick*, osztrák-amerikai pszichológus és kommunikációs szakember megfogalmazta a családi **nehézség** és **probléma** közötti különbséget. Ez alapján a *nehézség* olyan jelenség, amely bármely életciklus során veszélyeztető a felek számára. Ilyen a betegség, munkanélküliség, veszteségek, alkalmazkodás okozta bonyodalmak, szexuális élet problémái. Tehát a nehézség külső, provokatív komponensek egyvelege, amelyek általában valamilyen negatív életeseményhez köthetőek. Ezt másképp *akcidentális krízisnek* is nevezhetjük, melynek lényegi eleme az, hogy a személyiséget kizökkenti a relatív egyensúlyi állapotából és a személyes kreativitást, készségeket mozgósítják. (Hidegh, 2014.) Amennyiben a megoldási minta sikertelennek bizonyul, problémáról beszélünk. Tehát a *probléma, vagy normatív (fejlődési) krízis* már az eredménytelenség következtében realizálódik. A *krízis* pedig annál inkább valószínűbb, minél inkább ismeretlenebb kihívással nézünk szembe, amelynek megoldására nem rendelkezünk kész mintával, biztonságos cselekvési potenciállal. (Bagdy et. al, 2006.) Watzlawick továbbá azt is megállapította, hogy a krízisek túlnyomóan az egyik életciklus szakaszból a másikba való átlépés elutasításakor, valamint a továbblépés elmaradásakor alakulnak ki. (Bíró, 2001.)

A krízismátrix az akcidentális és normatív krízis egy időben történő jelentkezése, egymásra vetülése során határozható meg. Az alábbi ábrán szemléltetem, mely elemekből áll a krízismátrix:

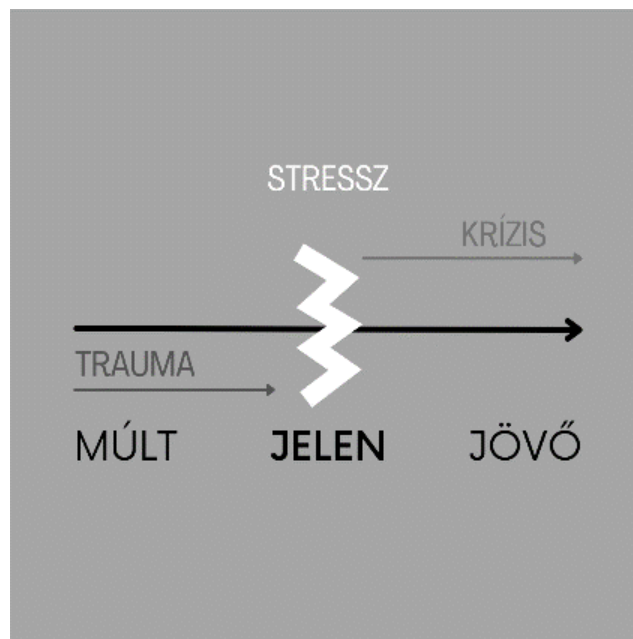

3. ábra: Krízismátrix

Forrás: Saját szerkesztés

A krízis témakörébe tartoznak a konfliktusok és válságok, fordulópontok, sorsdöntő események. Jellege ijesztő, fenyegetést jelent az egyén számára. Bizonytalan és kiszámíthatatlan kimenetelű és a változtatás kényszerét vonja maga után. (Vörös, 2010.) Ugyanakkor a krízis elakadási és fejlődési lehetőség is lehet. (Hidegh, 2014.)

A krízis attól lesz relatív különleges jelenség számunkra, mivel a múltban megélt traumatikus események tapasztalata a lélektani krízishelyzetben már a jövő felé fordulva éli át az egyén a jelenben a stresszt. (Vörös, 2010.). Az alábbi ábra a krízis időbeli összetettségével foglalkozik:

4. ábra: Trauma, stressz és krízis

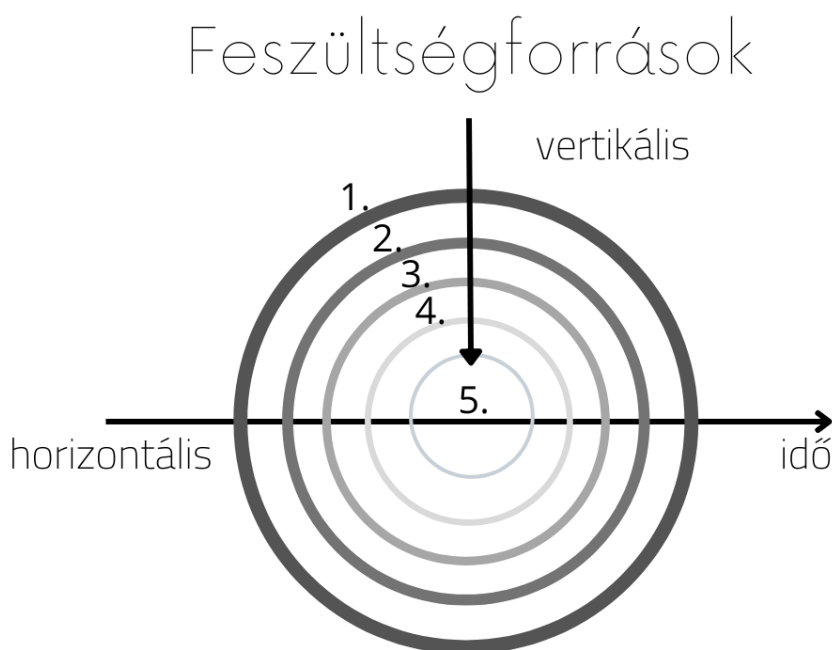
Forrás: Saját szerkesztés

A fejezetben volt már szó a nehézségről, a problémáról, a krízisről, viszont ebben a bekezdésben a feszültségforrásokra helyezem a hangsúlyt. A feszültségforrásoknak két típusa van: vertikális és horizontális stresszorokat különböztethetünk meg.

A **vertikális feszültségforrások** az előző generációk impulzusait, főként a szülők által tapasztalt és továbbadott ismereteket takarják. Ide sorolandó a családi mintázat, család-történeti örökség, a küldetések, a mítoszok, hiedelmek, sőt még a titkok is. A család azokon a területeken törékeny, ahol az aktuális krízissel nem tudtak megbirkózni a felmenők, így szorongást vett át a gyermek. A *Családterápiás olvasókönyv* a különböző rendszerszinteket különbözteti meg vertikális stresszorként:

1. szociális, kulturális, politikai, gazdasági környezet (nem, vallás, stb.)
2. társadalom, munkahely, barátok
3. kiterjedt család
4. szűk (nukleáris) család
5. individuum – egyén

A **horizontális stresszorok** előre jelezhetőek, fejlődéssel járó feszültségforrások, az alapított család váratlan negatív életeseményeit tartalmazza, vagyis korai haláleseteket, hátrányokat, hosszú ideig tartó betegségeket és olyan külső környezeti stressz, amelyet nem tud kontrollálni a család. (Bíró, 2001.)

5. ábra: Feszültségforrások

Forrás: Saját szerkesztés

2.3. A VÁLÁSI SZÁNDÉK MEGFOGALMAZÁSA, DÖNTÉS A VÁLÁS MELLETT

A dolgozat jelen szakaszában érkeztünk el a témám leglényegesebb szakirodalmi eleméhez, vagyis ahhoz a szakaszhoz, amikor felmerülhet egy kapcsolatban, illetve házasságban az elválási szándék. Számomra azért ez a legfontosabb szakasz, mivel ez az a pont, ahol a megfelelő időben az alkalmas beavatkozási móddal esélyünk van a kapcsolat megmentésére, ha nem helyrehozhatatlan károkról beszélünk.

Az, hogy valaki az elválás lehetőségére szánja el magát, számos tényező befolyásolja a gondolat kialakulásában és a ténylegesen cselekedetekben is. Alapvetően belső és külső tényezők is komoly hatást gyakorolnak a házastársakra párkapcsolatuk során. Az előző részben már kifejtettem milyen nehézségek és problémák merülhetnek fel egy házasság életciklusa során, így ebben a részben részletezni szeretném, melyek azok a belső és külső befolyásoló tényezők, melynek hatására válásra szánják el magukat a házastársak, hogyan befolyásolja a párt a környezetük, valamint a lehetséges problémamegoldó eszközökről és a problémamegoldás lehetséges gátjairól is szó lesz.

A szaktudás elmélyítése érdekében szakemberekhez fordultam és két szakértői interjút is volt szerencsém elkészíteni. Az első interjút **Prof. Dr. Bagdy Emőke**, professor emeritus volt segítségemre.

Bagdy Emőke egy személyben pszichoterapeuta, szupervízor és klinikai szakpszichológus. Az utóbbi 42 évben elképesztő szakmai tevékenység kapcsolódott nevéhez: köztük 1600 tudományos előadás, 12 saját szakkönyv, 104 szakkönyv fejezet, 9 tankönyvi jegyzet, valamint 200 tudományos tanulmány is.

A mélyinterjú célja a témával kapcsolatos motivációk, attitűdök és érzések feltárása, ez alapján a dolgozatom szempontjából releváns pszichológiai szempontokra helyeztük a hangsúlyt, így olyan területeket tanulmányoztam, amelyek a válási szándék felmerülésekor lényegesek, mint például a válást okozó fő indokokat, belső és külső befolyásoló tényezőket, generációk közötti különbséget, problémamegoldási lehetőségeket és eszközöket. Kvalitatív kutatásom 2022. április 4-én valósult meg, e-mailen keresztül.

A második mélyinterjúban **Dr. habil. Szabó-Tóth Kinga** volt segítségemre.

Dr. Szabó-Tóth Kinga szociológus, szociális munkás és a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Alkalmazott Társadalomtudományok Intézetének igazgatója. Dr. Szabó-Tóth Kinga egyetemi docens, már 22 éve oktató és számos tudományos/szakmai közéleti tevékenységet tudhat maga mögött. A mélyinterjú 2022. április 22-én valósult meg online formában, a Zoom kommunikációs weboldalon keresztül.

A továbbiakban az interjúk során kivesézett témakörök következtetéseire fektetem a hangsúlyt. Ez alapján a belső befolyásoló tényezők elemzésével kezdtem a fejezet kifejtését.

2.3.1. Belső környezet vizsgálata

A belső tényezők kérdése nagyon szerteágazó, ugyanis a kérdés során nagyon mélyre kell ásunk, egészen a családi életmintákhoz, ugyanis az egyénben egészen idáig vezethetjük vissza a hozzáállását a társas kapcsolatokhoz, döntésekhez, valamint a konfliktuskezeléshez és az alapvető kommunikációhoz is.

„Kutatások igazolják, hogyha volt válás a származási családban, akkor nagyobb eséllyel történik meg a válás konfliktusok esetén, és ez általában különösen a lányokra igaz, tehát ők viszik tovább jobban ezt a mintát, de ez nem törvényszerű természetesen.” – nyilatkozta Dr. Szabó-Tóth Kinga a témakörben felvetett kérdés során.

Az ilyen megalapozó belső tényezők mellett valljuk be, egy házasság egyenlő egy érzelmi hullámvasúttal a ciklusok váltakozása miatt. Különböző életszakaszokban más-más nehézségek, impulzusok érik a házastársakat.

„A párok úgy kerülnek össze, hogy nincs rákészülés a közös életre, szerelmi erők vezérlik a feleket és úgy vélik, majd „összeszoknak”. Nem ismerik egymást, illúziókat táplálnak, idealizálják a másikat, nem tájékozódnak a felek a hozott családi életmintákról és hamar ütközések adódnak.” – részletezte Dr. Bagdy Emőke.

A kezdeti összeköltözés okozta nézeteltérések az első konfliktusforrások a felek számára, ekkor főként az egyedi igazságokért folyik a harc és a párok ekkor még nem szoktak össze annyira általánosságban, hogy a megegyezés felé vegyék az irányt. Egészen idáig vezethető vissza például a tolerancia hiánya is.

A későbbi szakaszokban olyan érzelmi tényezők is felmerülhetnek – főleg a nők részéről, akik egyébként döntő többségben kezdeményezik a válópert- mint az elhanyagolás, a szeretet és összetartozás kifejezésének a hiánya. Ezek egyértelműen elhidegült kapcsolatokhoz, majd váláshoz vezethetnek, de hűtlenséghez is.

Ilyen tényező lehet az is, hogy napjainkban már nem beszélhetünk a hagyományos nemi szerepekről, ugyanis a családokat gyakran aránytalan terhelés sújtja, a családfő szerepkörben jellemző, hogy a férfiak nem veszik ki megfelelően a részüket, így elképesztő nyomásnak van kitéve számos nő.

2.3.2. Külső tényezők hatása

Mint külső tényező, a közvetlen külső környezet befolyásoló hatásának elemzésével kezdtem, köztük a **családdal, a barátokkal**. A külső környezeti komponensnél is meghatározó a már említett származási család minta, ugyanis a szülők a gyermekek leválása után is mérvadóak lehetnek.

„Az anyós-após kapcsolat minőségétől is gyakran függenek házassági kapcsolatok, a felekre gyakorolt szülői befolyás gyakran kártékony, de ha pozitív, akkor ez sokat javíthat a kapcsolat minőségén.” – kommentálta Dr. Bagdy Emőke a külső környezet kérdésére vonatkozóan.

Mint befolyásoló tényező, a barátok is jelentőségteljes befolyással lehetnek egy-egy döntésünkre, ugyanis egy közeli barátunk válása kihat arra, hogy elgondolkozzon az ember, pontosan hol is tart az ő kapcsolata. A **válási fertőzés** elnevezésű jelenség gyakori a mai társadalomban, Dr. Szabó-Tóth Kinga a következőképp vélekedik róla:

„A válás egy olyan társadalmi jelenség tud lenni, hogyha elkezdődik egy körben, például egy baráti társaságban, akkor az is megfigyelhető, hogy nagyobb eséllyel történik meg egy rossz párkapcsolat esetén, hogy az ember maga is úgy dönt.”

Nem csak személyekről lehet szó külső tényező elemzés során, rengeteg szempont hat egy kapcsolatra, köztük a **jogi, politikai és társadalmi közeg** is. Fontos figyelembe vennünk, milyen korszakot elemzünk, hol tartunk az időben, földrajzilag hol járunk. Az előbb említettek együttese ad választ arra, hogy egyáltalán ki válhat. Csak férfiak, esetleg nők is kezdeményezhetnek válópert? Milyen jogrendszer él az adott országban, hogyan zajlik a válási procedúra, egyáltalán mennyire egyszerű elválni. Az adott társadalom feltárása magával vonja a kultúra-elemzést is, avagy mennyire stigmatizáló az elvált családi állapot, valamint a társadalomban mennyire meghatározó a házasság státusza, mint presztízs-elem.

Pénzügyi szempontból a közös hitel is erőteljes veszélyeket rejtget, ugyanis számos házasságot a **közös teherviselés** tart össze, fogságban. A hitelfelvételek eladósíthatják a párokat, egy közös teherrel pedig nem szerencsés összetapasztani a kapcsolatot.

„Konfliktus kutatások, erőszak kutatások is megerősítik, hogyha valaki azért marad benne egy kapcsolatban, mert gazdaságilag ez neki megéri. Gondolok itt például a nőkre: sok esetben ezt velük történhet meg, nem jó, ha úgymond a férfiak kiveszik a nőket a munkából, mert ezzel erősíthető a függés, ami nem jó, mert az nagyon sokszor behatárolja azt, hogy az ember a szabad döntéseit meddig teheti meg.” – nyilatkozta Dr. Szabó-Tóth Kinga a gazdasági körülmények befolyásolásáról

2.3.3. Külső környezet a támogatásban

A külső környezet beavatkozása, beleszólása a lehető legrosszabb fejleményeket vonhatja maga után, ugyanis az olyan kívülálló felek bevonása, akik érzelmileg kötődnek a házastársakhoz- legyen szó apósról, anyósról, testvérekről, barátokról, vagy a legkritikusabb esetben gyermekekről- sosem vezet megfelelő végeredményhez, mivel onnantól kezdve, hogy a külső egyén emocionálisan függ az egyik érintett személytől, nem képes objektív nézőpontot közölni. Illetve nem is szerencsés, ha megteszi. Nem őt érintik az adott házasság problémái, nem ő él benne és pontosan nem is tudja mi zajlik a négy fal között.

„A legtragikusabb, amikor valaki a saját gyerekeit használja fel arra, hogy a párjával lévő konfliktusait- amit nem tud megoldani- ezeken keresztül kezeltesse. Rengeteg gyerek szenved ilyen traumákat a gyerekkorában a származási családjától, hogy be van vonva szülők, a felnőttek konfliktusába.” – véleményezte Dr. Szabó-Tóth Kinga

2.3.4. Eszközök a problémamegoldásban

Nehéz találni olyan megoldást, ami mindenkinek beválna. Mindenki más, minden kapcsolat különböző, de az biztos, hogy a közvetlenül érintett felek akarása és rendezési vágyának hiányában nem juthatunk eredményekhez.

„Nincsenek sémák, minden párnak saját világa van, ezt kell feltárni, megismerni, ha valami probléma van. Rá kell szocializálni a fiatalokat, hogy megtanuljanak küzdeni a kapcsolat helyrehozásáért és ne adják fel azonnal vagy nagyon gyorsan az együttélését.” – fűzte hozzá Dr. Bagdy Emőke

Viszont, hogy egyáltalán beavatkozásról beszéljünk, önmagunknak kell felismerünk azt a tényt, hogy szakember segítségére van szükségünk. Jellemzően a nők teszik meg ezt a lépést, beavatkozni pedig csakis akkor szabad, ha a felek egyöntetűen igénylik. Segítségért fordulhatnak olyan professzionális külső segítséghez, azaz szakemberekhez, mint **párterapeuták, családterapeuták, pszichológusok.**

Más megközelítésből nem csak szakemberek segítségére kell támaszkodnunk, hanem önmagunkra, az **önvizsgálatra**, ami ismét visszavezethető a hozott családi életmintákra. Az, hogy valaki nem megfelelően kommunikál, nem áll ki a saját véleménye, érzelmei mellett, az is a hozott mintákhoz vezethető vissza, egészen a gyermekkori tapasztalatokhoz. Sőt a gyermekkorából hozott tapasztalatok alapozzák meg a tűrőképességet, a stresszkezelést és az esetleges agresszív kommunikációt is. Amennyiben a hozott séma nem megfelelő, akkor konfliktushelyzetekben nagyobb eséllyel lesz alacsonyabb a tűrőképesség veszélyhelyzetekben és az ilyen negatív benyomások segítik elő a konfrontációt.

„Sokat kellene beszélni arról, hogy mitől jó egy házasság egy párkapcsolat. Hogyan lehet megőrizni hosszú távon, ha ez a cél, illetve hogyan lehet a konfliktusokat jobban kezelni, meg kellene tanulni, hogy nem kell mindent rögtön a szakításig elvinni.” – részletezte Dr. Szabó-Tóth Kinga a vizsgált kérdéskörben.

2.3.5. A problémamegoldás korlátjai

Az egyik legnagyobb problémáról már szót ejtettem az előző kérdések során, ez nem más, mint azok a személyek, akik érzelmileg bármilyen kapcsolatban állnak az egyik érintett féllel (szülők, testvérek, gyermekek). Az emocionálisan nem független külső felek nem alkalmasak a dilemma megoldására, erre a kapcsolatban ténylegesen résztvevő két ember lehet megfelelő. A **családtag** sosem ér fel a segítségnyújtó szerepben egy szakemberhez, aki független nézőpontból vizsgálja a helyzetet.

„A tranzakcióanalízis széles körben használt elmélet, a pszichológiától a konfliktus kutatásig a család szociológián át leírja, hogy alapvetően, hogy mennek ezek a játszmák, ugye három szereplő: áldozat, üldöző, megmentő, és hogyan mennek ezek a tranzakciók egy családban, a családi rendszerben.” – fejtette ki Dr. Szabó-Tóth Kinga.

Alapvető korlát, hogy a házastársak között sok esetben nem létezik felnőtt-felnőtt **kommunikációs viszonyrendszer**, mivel bent ragadtak a gyermek szerepben és a párjukban keresik meg az édesanyát vagy édesapát. A gyermek szerep begyűrűzése összetartozik azzal, hogy ezek a személyek kevésbé vállalnak felelősséget, a probléma megoldását a társától várják el, ami sokkal egyszerűbb az egyén számára, minthogy megfejtést keressen a kellemetlenségekre.

„Sok ember számára kényelmes a gyerek szerep egész életében; mert nem én voltam a hibás, a feleségem döntött, férjem döntött. Nők is megmaradnak ilyen gyerek szerepben és

akkor a férjem mindent eldönt helyettem vagy a párom. Ez nem jó, kényelmes, de hosszútávon ez nagyon-nagyon tönkretelheti akár a családi kapcsolatokat és a gyerekek, valódi gyerekekkel való viszonyulásunkat.” – magyarázta Dr. Szabó-Tóth Kinga a problémával kapcsolatban.

2.3.6. Generációs különbségek a válásban

A téma kifejtését Dr. Bagdy Emőke szavaival kezdeném:

„az együttélésben a kötelékek gyengék, az autonómia szint magas, a felek közös énje /A „MI” ketten együtt, egy akarattal/ helyzetek igen gyengék, sok az individualista törekvés, önérvényesítés, mely a pár egymás iránti szeretetét és egymásért létét korlátozza.”

A mai modern társadalomban megváltoztak az alapvető nemi szerepek, feladatok. Egyre erőteljesebben érvényesülnek a karrierépítési szándékok, jellemzően a nőknél is. A mai fiatal generáció másképp áll a váláshoz, **kevésbé stigmatizáló státusz** ma valakiről azt elmondani, hogy elvált, mint korábban. A hatvanas évekbeli Magyarországon is megvolt a házasság felbontásának lehetősége, a korábbi évtizedekben nyomós bélyeget hagyott maga után az elvált családi állapot a házastársakra és a gyermekekre is kihatott.

Manapság más a fiatalok hozzáállása a témához, sokkal elnézőbbek a válással szemben, viszont a középkorú korcsoportokba tartozók is szabadabban állnak a váláshoz, akiket már érint a gyermekek felnövése, majd elengedése és a házasság kiüresedése.

A generációk közti különbség tényezőinek lényeges eleme a **vallásosság** is. Az erős vallási habitussal rendelkező családokban kimutatható, hogy ez a mintázat kedvez annak a jelenségnek, hogy az emberek bent ragadjanak akár erőszakos párkapcsolatokban is. *„Szociológiailag kimutatható tény, hogy a vallásokat gyakorló emberek körében kevesebb arányban történik válás, még mondjuk azért a másik oldal, hogy ezek az emberek sokszor benne maradnak akár erőszakos párkapcsolatokban is, mert úgy gondolják, hogy amit a jó Isten egybekötött, azt ember szét nem választhatja.”* – nyilatkozta Dr. Szabó-Tóth Kinga a téma elemzése során.

2.4. A HÁZASSÁG MEGSZŰNÉSE

„Ha már túl vannak a felek a kölcsönös megalázás és egymást bántás humán határain, pl. bántalmazás esetén biztosan, de a verbális terror is alapos ok a kapcsolat felfüggesztésére.” – Dr. Bagdy Emőke

Természetesen van az a szint, ahol már nincs segítség, a házasság helyrehozhatatlanul megromlott, a helyzet pedig menthetetlen, ekkor relatív jobb, ha megszűnik a házasság. A házasság megszűnésének alapvetően két esetét különböztetjük meg:

1. Megszűnik a házasság az egyik házastárs halálával, illetve
2. Bírósági felbontással. A házasság felbontása iránti párt az egyik házastársnak kell elindítania személyesen a másik fél ellen.

Dolgozatom esetében természetesen a második variáció releváns, mint a házasságot törvényesen megszakító tényező.

A házasság felbontását a magyar *Polgári Törvénykönyv* a következő szavakkal fejezi ki:

4:21. §[A házasság felbontása]

„ (1) A bíróság a házasságot bármelyik házastárs kérelmére felbontja, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlása állapítható meg különösen abban az esetben, ha a házastársak között az életközösség megszűnt, és annak helyreállítására - az életközösség megszűnéséhez vezető folyamat, illetve a különélés időtartama alapján - nincs kilátás.” (PTK. 2013)

A későbbiekben számszerűsítve mutatom be, mennyi embert érint világszerte és Magyarországon a válás. Nem csak aktív, de passzív résztvevőkről is szó lesz, ugyanis a válás során két szereplőtípust különböztettem meg, az aktív és passzív résztvevőket. Aktív résztvevőként azokat a házastársakat azonosítottam, akik jogilag felbontják a házasságukat. Passzív résztvevőként a családtagokat is azonosíthatnám, egy édesanyjának vagy édesapának is szörnyű megélni, ha gyermeke házassága a szakadék szélére kerül, de ugyanúgy egy testvér számára is borzasztó, ha fivérének tönkremegy a házassága, viszont a dolgozatomban a házaspár gyermekeire fogok kitérni passzív elszenvedőként.

3. STATISZTIKAI ELEMZÉS

3.1. VÁLÁSI ARÁNYOK VIZSGÁLATA VILÁGSZERTE

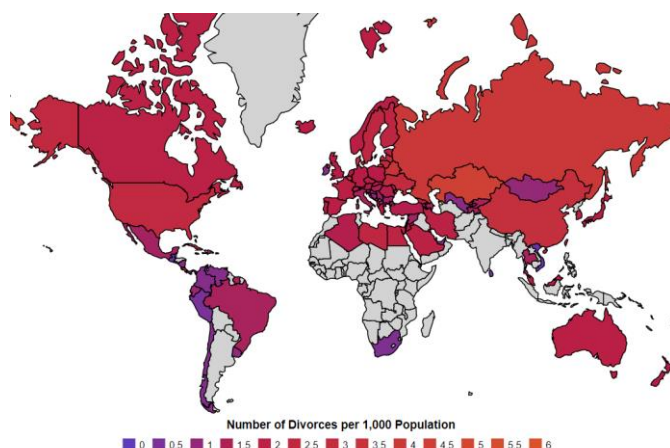
Egyértelműen kijelenthetjük azt a tényt, hogy napjainkban a válások az égető társadalmi problémák kategóriájába tartoznak. A házasságok felbontásának száma nemcsak nemzetközileg, hanem csak Magyarországot vizsgálva is rendkívül magas.

Az előző fejezetekben megvizsgáltuk a váláshoz vezető utat egészen a jegyesség szakaszától a házasságkötésen át eljutottunk az elválassi gondolatok születéséhez, az esetleges mentési lehetőségekhez, majd definiáltuk a házasság felbontását a törvény nyelvén. A dolgozat jelen részében alátámasztom az első bekezdésben tett állításokat számokkal kifejezve, illetve igazolva azt, miért is fókuszálok a vizsgált jelenségre.

A válási arány az adott évben jegyzett válások számának és a teljes népesség számának hányadosának ezerszeres szorzatával egyenlő, tehát az arányszám az 1000 lakosonként történt válásokat mutatja meg. Képlettel kifejezve a következően néz ki:

$$\text{válási arányszám} = \frac{\text{adott évben jegyzett válások száma}}{\text{teljes népességszám}} * 1000$$

Az alábbi térkép válási arányokat mutat világszerre a legfrissebb ismert adatok szerint. Ez alapján például Kína esetében 2018-as adatokat ábrázol, viszont a legtöbb ország esetében 2020-as vagy 2021-es információkat rögzítettek.

6. ábra: Válási arányok 2022.

Forrás: World Population Review

Egy 0-tól 6-ig terjedő skála mutatja az évenkénti válási számokat 1000 főre vetítve. Az egyre melegebb, narancssárga árnyalatokkal jelzett területeken a legmagasabb a válási arány. Szomorú tény, hogy a térkép jelentős része meleg árnyalatokban ábrázolja az országokat. A következő táblázat az első 13 országot mutatja be, ahol a legmagasabb válási arányszámok:

Sorszám	Ország neve	Válások száma 1000 főre vetítve
1.	Maldiv-szigetek	5,52
2.	Kazahsztán	4,6
3.	Oroszország	3,9
4.	Fehéroroszország, Belgium	3,7
5.	Moldova	3,3
6.	Kína	3,2
7.	Kuba	2,9
8.	Ukrajna	2,88
9.	Dánia, Lettország, Litvánia, Egyesült Államok	2,7

7. ábra: A legmagasabb válási aránnyal rendelkező országok

Forrás: Saját szerkesztés

2020-as adatok alapján a Maldiv-szigeteken jegyezték a legtöbb válást 1000 főre vetítve. A lakosság száma ekkor 540544 volt és 2984 válás jegyeztek, amely 1000 főre nézve 5,52-es válási arányt eredményezett. Az érték köthető az gyors házasságkötési folyamathoz, a minimális válási bonyodalmakhoz és ahhoz is, hogy a nők anyagi függetlenségre léptek. (World Population Review,2022.)

Érdekességgként emelném ki, hogy ez jelentős javulás a 2002-es év 10,97-es arányához képest, amely olyan elsőprően magas érték volt világszerte, hogy Guinness-rekordot állított fel, amely azóta is töretlen érték. A legmagasabb válási arány rekordlistájára Fehéroroszország (4,63), az Egyesült Államok (4,34), Kuba (3,72) és Észtország (3,65) is felkerült. (Guinness World Records, 2022.)

A legfrissebb adatok szerint második helyen Kazahsztán áll a legmagasabb válási aránnyal rendelkező országok között, ahol 2021-ben ezer főre vetítve 4,6 válást regisztráltak. A népessége ebben az évben 19 205 043 fő volt. A harmadik helyen Oroszország áll,

ahol 3,9 volt a válások száma ezer főre vetítve, népességének száma 2020-as adatok alapján pedig 145 805 947 fő volt. Nyilvánvaló, hogy a népességszám-különbségek miatt nehéz összevetni az országok eredményeit. Csak az első két helyen álló országok esetét vizsgálva Kazahsztán több mint 19 milliós lakosságához képest komplikált a Maldív-szigetek 540 ezres lélekszámát hozzá mérni.

Természetesen a pozitív oldalról is szót ejtek, az országokról, ahol majd csak elenyésző a válási arányszám. Srí Lankán a legalacsonyabb a válási arányszám, amely számszerűsítve 0,15 darab házasság felbontást jelent ezer főre vetítve. Második helyen holtversenyben Guatemala és Vietnám állnak 0,2-es arányszámmal. A listán olyan országok is szerepelnek, mint Chile (0,7), Kolumbia (0,7), Málta (0,7), Panama (0,7). Az alacsony érték természetesen nem egyenlő a lakosság boldogságával, köthet a bonyolult válási procedúrához, az anyagi háttérhez, társadalmi normához, férfiak és nők közötti egyenlőtlenséghez. (World Population Review, 2022.)

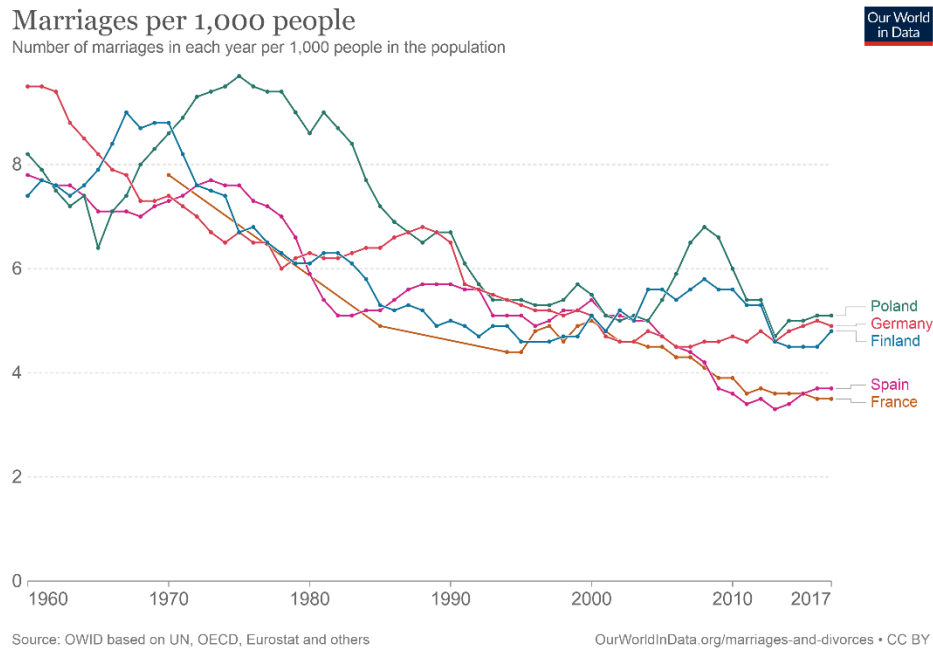
A legalacsonyabb válási arány rekordját pedig Guatemala nyerte el 2011-ben, ugyanis ezer lakosra csupán 0,1 válást regisztráltak. (Guinness World Records, 2022.)

3.2. CSÖKKENŐ HÁZASSÁGKÖTÉSEK EURÓPÁBAN

Mialatt a válások száma alapvetően növekvő tendenciát mutat, addig kijelenthetjük azt a tényt, hogy a házasságot kötő felek száma redukálódott az elmúlt évtizedek során. A fiatal párok összeköltöznek, kipróbálják milyen az együttélés és ahogy telnek az évek, nem változik ez az állapot. Sokan gondolják azt, hogy a „papír” nem változtat a kapcsolat fontosságán, illetve a lakodalom árát inkább saját családi házra vagy lakásra teszik félre. Az együttélés is ugyanúgy leválási folyamatot eredményez a szülői biztonságból a saját élet megkezdésével. A családalapításnál is egyre gyakrabban fordulnak elő a házasságon kívül született gyermekek és az is, hogy a pár csak később házasodik össze, akár gyermekük születését követően.

Néhány európai országot elemezve egyaránt csökkenő tendenciát állapíthatunk meg. Az alábbi diagram az évenkénti házasságkötések számát mutatja a lakosságon belül 1000 főre kifejezve. A vonaldiagram vizsgált országai között szerepel Lengyelország, Németország, Finnország, Spanyolország és Franciaország. A grafikon 1960-tól 2017-ig tanulmányozza a házasságkötések számát. A házasságkötéseket számos tényező befolyásolhatja,

olyan politikai, gazdasági és társadalmi események, mint például az első vagy második világháború, világgazdasági válságok, női egyenjogúsági törekvések.

8. ábra: 1000 főre jutó házasságok száma

Forrás: Our World in Data

Németországban például a vizsgált időtartamban ilyen kiemelkedő esemény a berlini fal megépítése (1961.), amely két részre osztotta Berlint. 1961-ben 9,5 házasság jutott ezer főre az országban, a felsorolt országok közül az adott évben ez volt a legmagasabb eredmény. A következő években már erősen érzékelhető a fal jelenléte, amely családokat szakított szét egymástól. Hét év elteltével, 1968-ra már csak 7,3 házasság jutott ezer főre, ez 24%-os csökkenést jelent 1961-hez képest. 1978-ra a visszaesés fokozódott, majd csak 40%-kal csökkent a lakodalmak száma 1961-hez képest. A berlini fal 1989-ben omlott le, ekkor a grafikonon észre is vehetjük a növekvő tendenciát. A fal leomlása ezzel egy korszak végét jelentette.

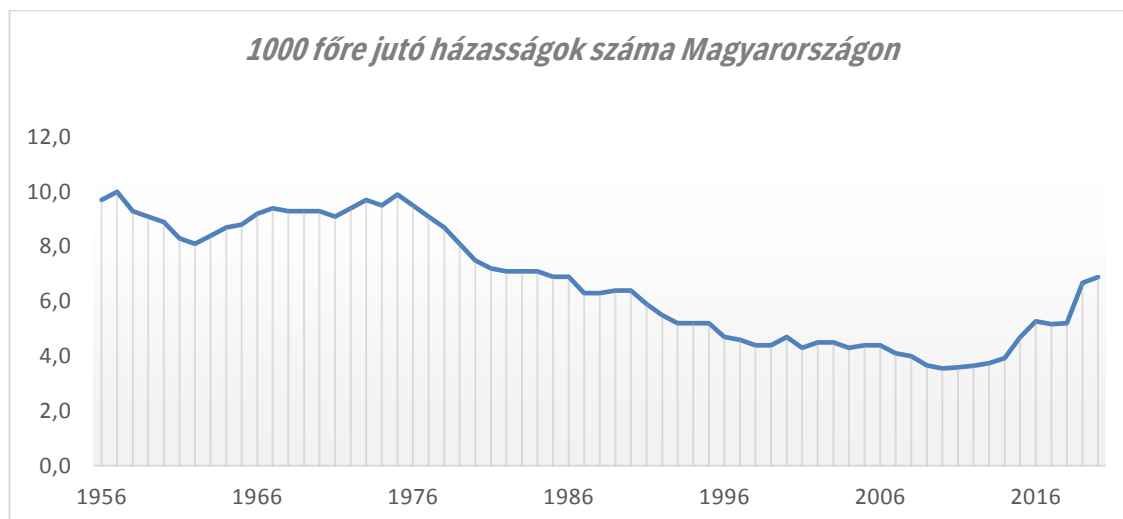
Egyértelműen meghatározó volt a 2008-as év is, ugyanis a túltermelés okozta nagy gazdasági világválság (1929-33) óta ez volt a következő jelentős nemzetközi pénzügyi válság. Egy ilyen volumenű válság egy ország gazdaságának összes területe számára megrázó. Kihatással van az inflációra, foglalkoztatásra, munkanélküliségre, külgazdasági kapcsolatokra és természetesen a társadalomra is. Világválság idején az emberek elsődleges költségvetésében nem az esküvő szerepel, ezt jól mutatja a grafikon is, ugyanis az ábrázolt 57 év alatt a 2008-as év általánosságban alacsony házassági eredményeket produkált. A válság a

spanyol pénzügyi rendszert is megviselte, emelkedtek az energiaárak, nyersanyagárak, élelmiszerárak, ez természetesen hozzájárul az infláció növekedéséhez is, amely csökkenti a versenyképességet. (MTA VKI, 2009.) Az említett évben Spanyolországban kötötték a második legkevesebb frigyt, ezer főre csupán alig jutott 4 ceremónia. A válság alatt Franciaország kezdetben ellenálló volt, egyértelművé vált 2009-re, hogy nem tudja kivonni magát a válsághelyzet alól. 2009-ben 3,9 házasságot regisztrálhattak ezer főre vetítve, amely egyre csak csökkenő tendenciát mutatott a későbbi években, például 2017-ben már csak 3,5 frigről volt szó.

Lengyelország történelmében is jelentős volt a 2008-as év, ugyanis az ezredfordulót követően ebben az évben volt a legmagasabb a házasságok száma, 6,8 házasság jutott ezer főre. A válság hatása az említett országnál is beállt, ugyanis 2011-re már 21%-os csökkenést eredményezett. Úgy gondolom, hogy a '80-as évek válságos időszakára is érdemes kitérni. 1981-től 1993-ig majdcsak felére csökkent az ezer főre jutó házasságok száma. Időben az olajválságok után járunk, a lengyel forradalmat követően, 1989-ig pedig egy kommunista rendszerű Lengyelországról beszélünk, ezek önmagukban elég erős események ahhoz, hogy csökkenő tendenciát eredményezzenek.

3.3. HÁZASSÁGKÖTÉSEK MAGYARORSZÁGON

Az Európai értékek vizsgálata után országunkra külön fejezetet szenteltem, ugyanis a dolgozatomban szempontjából egyértelműen a helyi viszonylatok dominánsak. Mivel az ország számára különösen fontos jelentőséggel bírt az 1956-os év, így a vizsgálatot az egészen az előbb említett évtől kezdtem. Az alábbi vonaldiagram 2020-ig mutatja be, hogyan alakultak hatvannégy év elteltével a házasságkötések. Ez idő alatt Magyarország is számos történelmi eseményt tudhat maga után, amely meghatározóvá vált az általános jólét szempontjából is.

9. ábra: 1000 főre jutó házasságok száma Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.1.15. Házasságkötések, válások” adatbázis alapján)

Először is a Kádár-korszak éveivel kezdtem elemzésemet, amely 1956. november 4.-től egészen 1989-ig, a rendszerváltásig volt jelen Magyarországon, konkrétan a Magyar Népköztársaság mindennapjaiban. A rendszer alapvető jelszava az elhíresült **„Aki nincs ellenünk, az velünk van”** mondat volt, tehát akik nem kérdőjelezték meg a rendszer politikai és ideológiai alapját, nem számíthatnak komolyabb megtorlásokra és szert tehetnek a viszonylagos jólétre, ugyanis nemzetközi szinten a hetvenes évektől Magyarországot a *„legvidámabb barakk”*-ként emlegették, mivel a szovjet országok közül itt volt a legmagasabb az életszínvonal, az emberek hamarabb értek el nyugati árucikkeket, könnyebben utazhattak külföldre is, mégis azonban komoly korlátozásokról beszélünk a pártállami diktatúra tekintetében. (NKP,2016.)

A későbbi évekhez képest ebben az időszakban egészen magas volt a házasságkötések száma, 1967-ben például 9,4 házasság jutott ezer főre, 1975-ben pedig 9,9, vagyis összességében 103 775 házasságot jelent, amely a legmagasabb érték volt a vizsgált időtartam során, ez betudható annak, hogy az 1975-ös évben már gazdasági konszolidációról beszélhetünk, ugyanis a gazdasági reformok megszilárdultak. 1976-tól a kormány központi áremelést jelentett be, ebben az évben 100472 házasságkötést regisztráltak.

„1976-ban a magyar társadalmat éppen csak megkarcolták a válságjelek. Az áremelés körüli feszültségeket akkor még levezette a kabaré. Volt egy különösen kedvelt poén: a hivatalos közgazdászoknak az a helyzetmagyarázata, amely szerint az átmeneti nehézségek oka, hogy a nyugati energiaválság "begyűrűzött" volna hozzánk, tehát nem az, hogy az 1968-as reformot elsinkófálták, a rá felvett hiteleket elherdálták. Ez a "begyűrűzés" szó majdnem

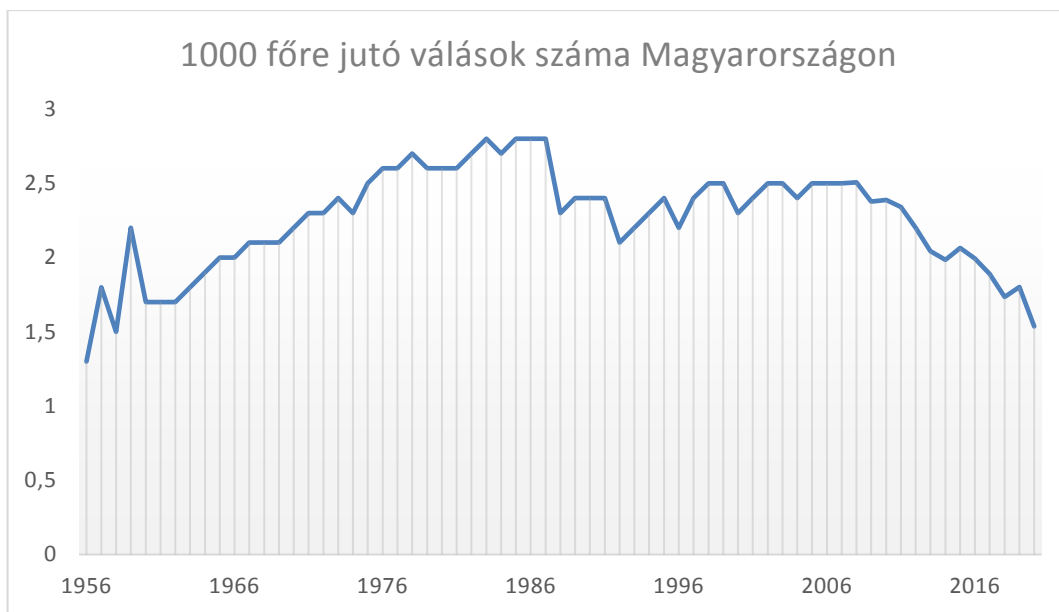
olyan biztos és frenetikus sikerre számíthatott, mintha mondjuk Hofi Géza vagy Bárdi György egy-egy monológ közepén hirtelen megszólalt: "Zdravstvujtye, tovariscsi..." Az efféle poénokban benne volt a korszak teljes nyomasztó kedélyessége." – Dalos György, 1976. (Beszélő Online, 2016.)

Később csökkenő tendenciát mutatnak az értékek, ugyanis a viszonylagos jólét megszűnt a nyolcvanas évek elejétől, a pénzromlás felgyorsult. Az olajválság hatása országunkat is sújtotta, az egyszerű embereket pedig a nyolcvanas évek elejére érte el a krízis, ez egy jelentős befolyásoló tényező volt Magyarország számára. Az ábrázolt időtartam legmagasabb eredményétől elindultunk a redukálódó eredmények felé, 1987-re már 36%-kal csökkentek 1975-höz képest a házasságok száma. 1989-ben, a rendszerváltási hullámban ismét magasabb házassági eredmények születtek. Az ezredforduló után az előző évekhez képest nagyon alacsony értékekről számolhatunk be, 2001-ben például 4,3 esküvőről ezer főre vetítve. A 2008-as pénzügyi válság Magyarországot is sújtotta, ebben az évben pontosan 4 házasságot regisztráltak ezer főre vetítve, amely összességében 40105 esküvőt jelent.

A 2015-ös év is meghatározó lehet társadalmunk számára, ugyanis a Családi Otthonteremtési Kedvezményt (CSOK) 2015-től vehették igénybe a szerződött hitelintézeteknél a fiatal házaspárok. Illetve az első házasságok adókedvezményét is megemlíteném, amely a 2014.december 31. után házasságot kötőkre vonatkozik. (Bankmonitor, 2017.) Innen is egyértelműen látszódik, milyen ösztönző hatással bír egy kedvezmény a kapcsolatokra, ugyanis elképesztő növekedésnek indultak az értékek. 2010-től hét év elteltével majdcsak másfélszeres növekedést észlelhetünk.

3.4. VÁLÁSOK MAGYARORSZÁGON

Az évek elteltével igencsak ingadozó eredményeket figyelhetünk meg Magyarországon a válásokat vizsgálva. A következő vonaldiagramon ábrázoltam az ezer főre jutó válások számát az adott évekhez tartozóan a KSH adatbázisa alapján. Az előző fejezethez hasonlóan a vizsgált időszak szintén az 1956 és 2020 között eltelt hatvannégy évet jelenti. Kiugróan magas és alacsony értékeket is láthatunk a grafikonon.

10. ábra: 1000 főre jutó válások száma Magyarországon

Forrás: (KSH „22.1.1.15. Házasságkötések, válások” adatbázis alapján)

Ilyen látványos érték például az **1959-es év** eredménye, amely 2,2 válás ezer főre vetítve, ez összességében 21 927 válást jelent. Az előző évhez képest majdnem másfélszeres emelkedésről beszélhetünk. A következő évre, 1960-ra viszont már 25%-os csökkenést mutatnak az értékek, ami 16 590 válást jelentett, azaz 2,2 házasságfelbontás jutott ezer főre vetítve. 1963-tól leginkább növekvő tendenciát figyelhetünk meg, ekkor 1,8 jutott ezer főre, amely összesen 18 364 válást jelent.

A **'80-as évek elején** a válásoknál is érzékelhető az olajválság okozta sérelmek, ugyanis ezek az évek eredményezték a vizsgált időtartamon belül a legmagasabb válási eredményeket. A válság mellett olyan tényezők is hozzájárultak a '80-as évek elején mint az, hogy megváltozott az emberek gondolkodásmódja, ugyanis nyílt egy kapu a nyugati demokráciára, valamint elkezdődött a karrierépítési hullám a férfiaknál és nőknél egyaránt, amely háttérbe szorította az érzelmi kapcsolatokat. 1987-től láthatunk egy jelentősebb visszaesést, ebben az évben regisztrálták a legtöbb válást az ábrázolt időtartamon belül, 29 856-ot, amely 2,8 házasságfelbontást jelentett ezer főre. Hasonlóan kiugró értékeket jegyeztek 1983-ban, 1985-ben és 1986-ban is. Ezekben az években nyomasztóan magas értékek születtek, nagyon közel a 30 000-es számhoz. A **rendszerátalakítást követő években** hasonló eredményeket jegyeztek, átlagosan évi 22-25 ezer válást. Az eredmények 1992-re visszaestek, ezer főre 2,1 válást jutott hazánkban, vagyis 21 607 házasság szakadt meg jogi úton.

A **2000-es években** 2002-es év zárta a legmagasabb válási értéket, 25 506-ot, tehát ezer főre 2,5 válás jutott ekkor Magyarországon. 2012-től összességében csökkenő tendencia fedezhető fel, 2014-ben már jelentősen alacsonyabb értéket jegyeztek, 2 válást ezer főre vetítve, amely kevesebb, mint 20 000 válást jelent, ez 2004-hez képest például 21%-os visszaesést jelent. 2020-ban például 14 979 válást regisztráltak, vagyis ezer főre 1,5 válás jutott az évben. Ebben az időszakban a válások csökkenése betudható a támogatások begyűrzésének is.

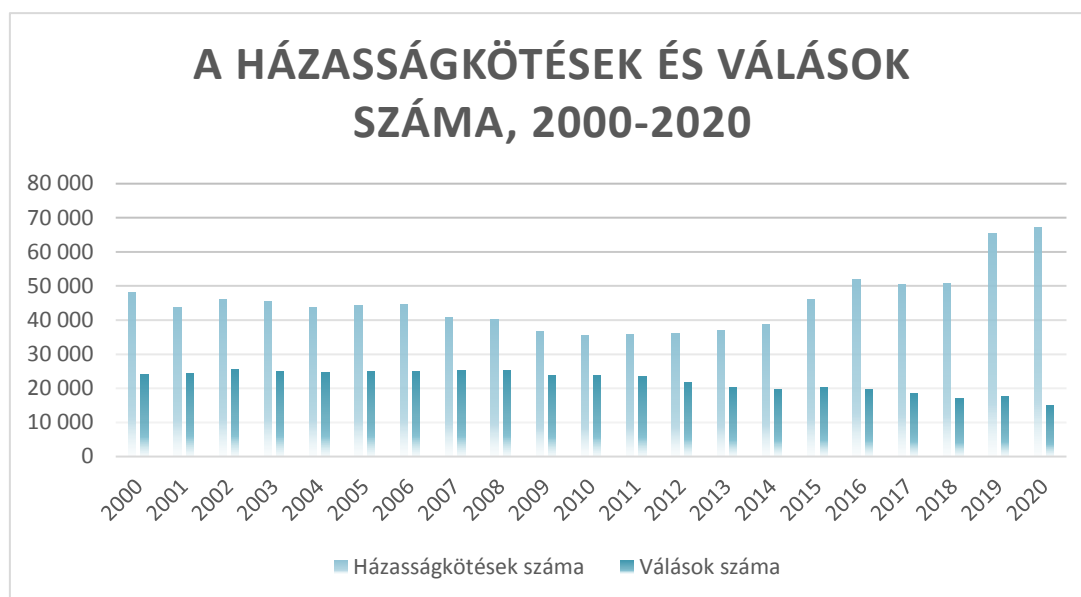
Összességében kijelenthetjük, hogy a házasságok bomlékonysága a rendszerváltás óta megnőtt. Az 1977-ben kötött házasságok negyede végződött válással az első tizenöt évben, addig a 2000-ben házasságot kötők harmada döntött az elengedés mellett. Viszont az ezredfordulóhoz képest a 2005-ben és 2010-ben elköteleződött házastársak körében csökkent ez az érték. (Makay, 2018.)

3.5. HÁZASSÁGKÖTÉSI ÉS VÁLÁSI ADATOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Miután elemeztem a házasságkötésre, valamint válásokra vonatkozó adatokat is 1956-ig visszamenően, összevetettem a két eseményt, hogyan alakultak egymáshoz képest húsz év távlatában Magyarországon. Már szó volt azokról a gazdasági, politikai tényezőről, amelyek az elmúlt évek során meghatározták az eseményszámok alakulását, így ez a rész érdekességgént szolgál, ahogyan összeveti a házasságok és válások számát.

Talán a 2010-es évet emelném ki a vizsgált időtartamban, ugyanis innentől kezdve láthatjuk a jelentősebb értékbeli eltéréseket a két esemény között. Láthatjuk, ahogyan növekvő tendenciának indulnak a világos színnel jelölt oszlopok, amelyek a házasságokat szimbolizálják, ezzel ellentétben a válások redukálódnak.

A jövő évtizedei meglepetéseket tartogatnak számunkra. Alapvetően növekvő tendenciát mutatnak a házasságkötések egy évtizede, a válások redukálódnak. Viszont számolnunk kell azokkal a „gyors házasságokkal”, melynek nyomós oka lehetett akár egy hitel, a pandémia állapota jelenleg is kérdéseket vet fel, csak úgy, mint az orosz-ukrán háború, amely már most is eszméletlen áremelkedést eredményezett. Beszelnünk kell arról is, hogy a mai fogyasztói társadalom gyakorlatilag árucikként fogyasztja a kapcsolatokat is. De mindeképp biztató lehet az a tény, hogy az elmúlt évtizedek alatt nőtt a házasságok átlagos élettartama is.

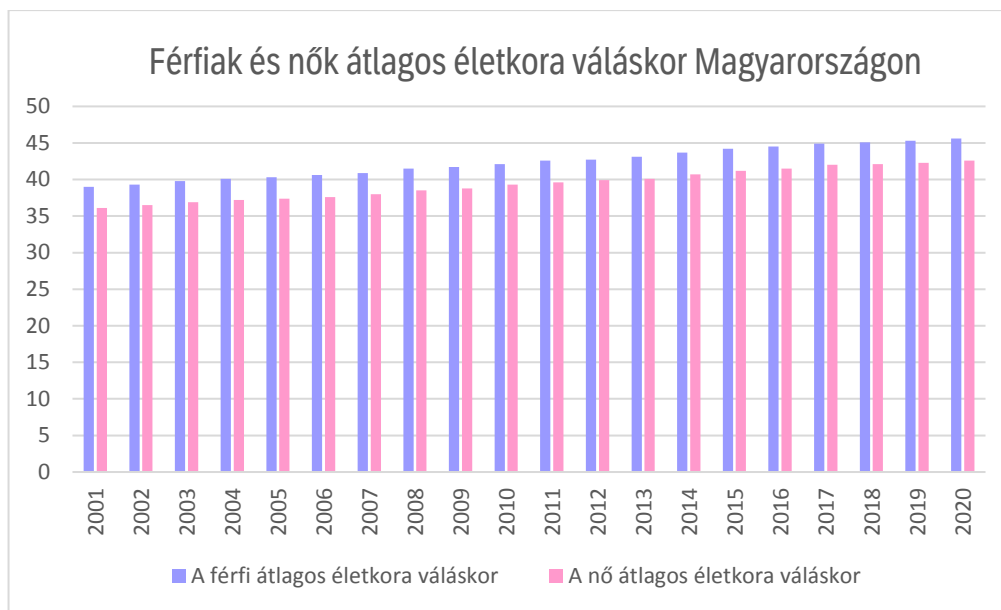
11. ábra: A házasságkötések és válások száma, 2000-2020

Forrás: (KSH „22.1.1.15. Házasságkötések, válások” adatbázis alapján)

3.6. VÁLÁSOK ÉRINTETTJEI MAGYARORSZÁGON

3.6.1. Életkor

A fejezet az érintett férfiak és nők, vagyis az aktív résztvevők demográfiai jellemzését a felek váláskori átlagkorának elemzésével kezdi. Az alábbi oszlopdiagramon szemléltettem részletesebben a férfiak és nők átlagos váláskori életkorát összevetve 2001-től 2020-ig. A férfiaknál átlagos váláskori életkor 39 és 45 év között mozog az ábrázolt időtartamban, a nők életkora jellemzően 36 és 43 év közé esik.

12. ábra: Férfiak és nők átlagos életkora váláskor Magyarországon

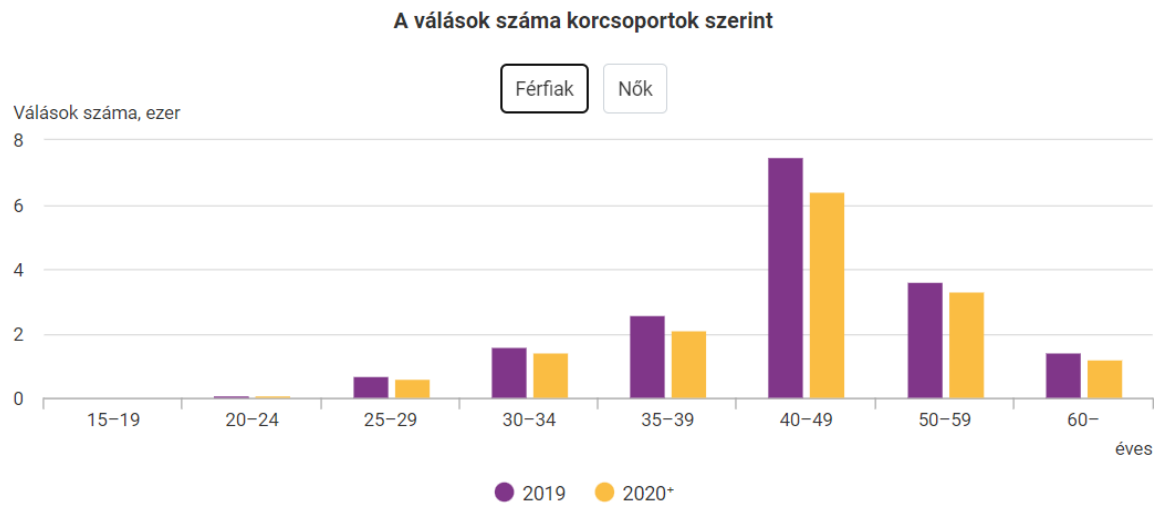
Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.1.19. Válások főbb mutatói” adatbázis alapján)

Az elmúlt húsz évben a férfiak és nők váláskori átlagkora egyaránt növekvő tendenciát mutatnak. Ez betudható annak, hogy napjainkban minden mérföldkő toródik: a házasság, így a válás is. Az elmúlt évek során megváltozott a házasság életútja is, ugyanis a legtöbben együttéléssel indulnak, ezt követi csak a házasság. Korábban a folyamatnak pont az ellenkezője volt jellemző. Napjainkban már jellemzően azok kötnek házasságot egyáltalán, akik túlvannak az együttélés okozta nehézségeken és a lakótársi viszony olyan boldog mindennapokat és pozitív tapasztalatokat eredményezett, hogy elszántak arra, hogy az egész életüket egymás mellett éljék le. (Makay, 2018.)

Az előbbi mondat elméletben nagyon szép, gyakorlatban pedig a modern élvezet-hajszolás és az erős fogyasztói társadalmi szokások következtében nem valósulnak meg hosszabb házasságok az együttélés ellenére sem. Az emberek hamarabb dobnak el kapcsolatokat, minthogy a problémák megoldására törekednének és szerencsére hamarabb is tesznek azért, hogy kilépjenek mondjuk egy fizikailag vagy lelkileg bántalmazó kapcsolatból.

Ha korcsoportok szerint részletesebben szeretnénk meghatározni azokat a férfiakat és nőket Magyarországon, akik az elválásra a leginkább hajlamosak, illetve a leggyakrabban fordul elő életükben, akkor elsődlegesen a 40 és 49 év közöttiek körében kell keresgelnünk, viszont magával a jelenséggel már 20 éves kortól egészen 60+ korosztályig találkozhatunk. Másodlagosan az 50 és 59 év közöttiek körében fordul elő a legtöbb házasságfelbontás és a

harmadlagos érintettek csoportjába a 35 és 39 év közötti férfiak és nők sorolhatóak. Az alábbi diagram megmutatja, hogy ezer- a korcsoportnak megfelelő- életkorú férfira, illetve nőre hány bíróság által kimondott válás jut. (KSH, 2020.)

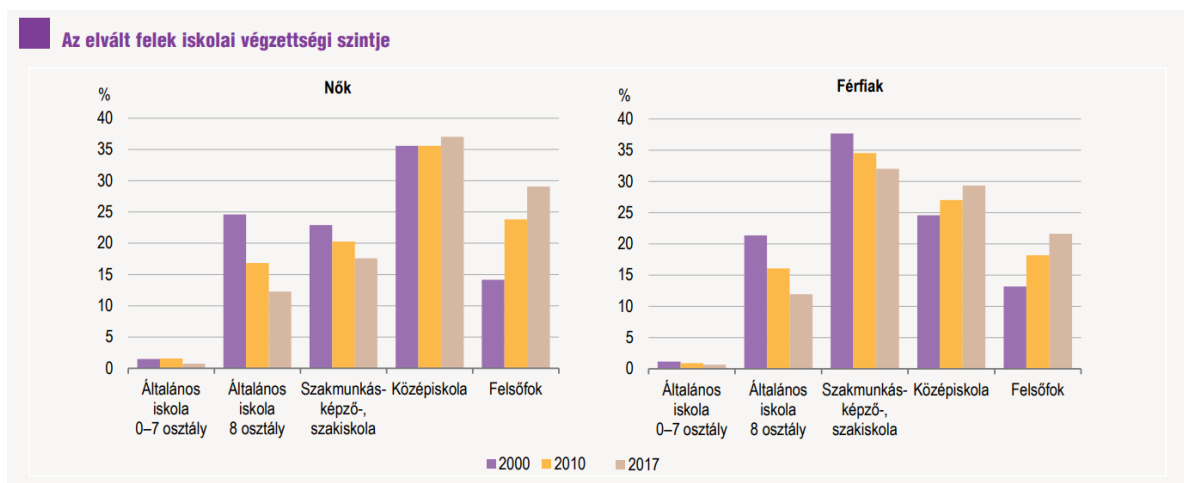
13. ábra: A válások száma korcsoportok szerint (férfiak)

Forrás: KSH

2019-ben ezer házasságban élő férfi közül a 40-es éveikben járók között regisztrálták a legtöbb válást, 7500 darabot. 2020-ban hasonlóan az előző évhez képest szintén ebben a korcsoportban történt a legtöbb, 6400 válás. A nőknél is hasonló eredmények születtek, ugyanis 2019-ben ezer házasságban élő nő közül a 40 és 49 év közöttiek bontották fel a leggyakrabban a kapcsolatot.

3.6.2. Iskolai végzettség

A válásokat az életkor mellett érdemes lehet megvizsgálni az iskolai végzettség szerint is. A következő diagramok három év adatait hasonlítják össze egymással.

14. ábra: Az elvált felek iskolai végzettségi szintje

Forrás: KSH Statisztikai Tükör 2019. március 28.

A fenti ábra ismerteti az elvált felek iskolai végzettségi szintjét nőkre és férfiakra kiélevezve is. A lakosság iskolai végzettségi szintjének emelkedése megfigyelhető a legtöbb népmozgalmi eseményben, köztük a válásokban is. Csökkent a legfeljebb 8 általánost végzettek aránya, a középfokú, valamint felsőfokú végzettségekkel rendelkezők aránya egyre csak fokozódik. Mindkét nemnél elmondható, hogy elenyésző azon felek válása, akik nem rendelkeznek 8 általános végzettséggel.

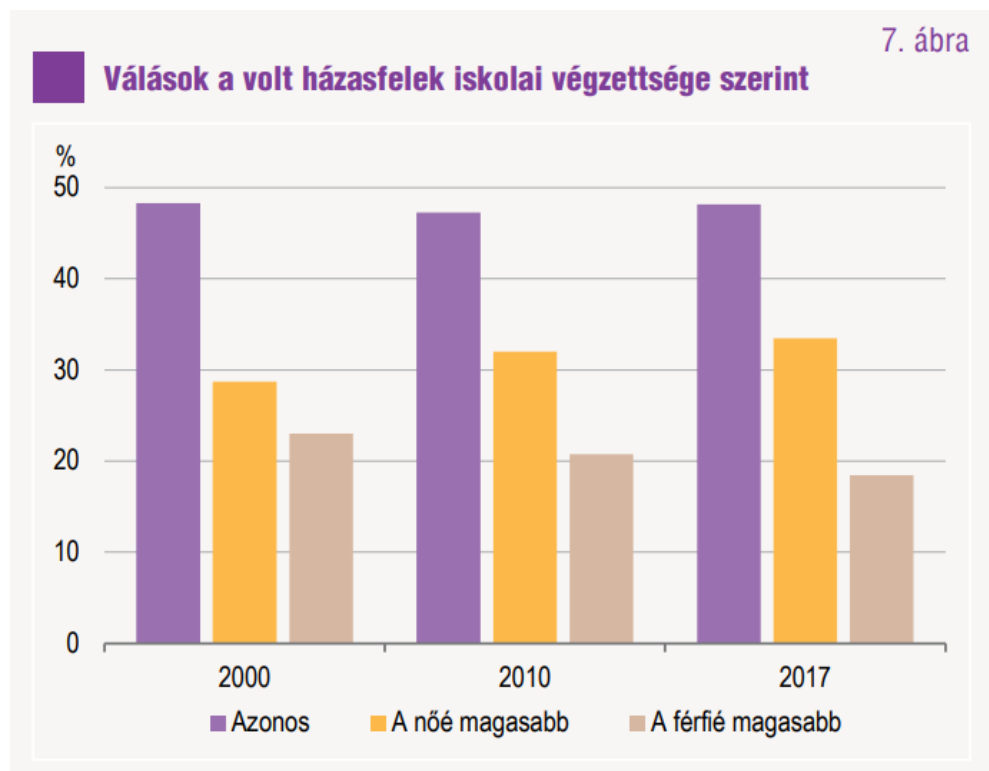
A nőknél csökkent a 8 általánosban, valamint szakiskolában végzettek száma, ezzel párhuzamosan nőtt a diplomás nők aránya is. Hét év alatt több mint kétszeresére nőtt a diplomával rendelkező nők aránya. Az érettségizett nők aránya csak kismértékű növekedést mutat.

A férfiaknál is hasonlóan alakultak az eredmények, a női nemhez képest mégis csekély a változás mértéke. A 8 általános végzettséggel rendelkező elvált férfiak száma csökkent, a felsőfokú végzettséggel rendelkező elvált férfiak körében vehetünk észre nagyobb növekedési adatokat, illetve a középiskolai végzettséggel rendelkezők körében is növekedést figyelhetünk meg.

A volt házastársak iskolai végzettség szerinti összehasonlítását az alábbi diagram ábrázolja, amely szintén három év adatait veti össze. 2000-ben, 2010-ben és 2017-ben is egyaránt elmondható, hogy a leggyakrabban az azonos végzettségi szinttel rendelkező párok

váltak el. Ebben a körben azonos arányban szerepelnek az olyan kapcsolatok, ahol a feleség és férj diplomás vagy érettségizett.

Eltérő iskolai végzettséggel rendelkező felek között pedig az olyan házasság felbontások aránya növekedett az évek alatt, ahol a feleség magasabb végzettséggel rendelkezik, mint a férj, ezzel párhuzamosan csökkent azon válások aránya, ahol a férj rendelkezik magasabb iskolai végzettséggel, mint a feleség. Ebben a kategóriában azoknál a pároknál regisztrálták a legtöbb válást, ahol a volt feleség érettségizett, a volt férj pedig szakmunkás végzettséggel rendelkező. (KSH, 2019.)

15. ábra: Válások a volt házasfelek iskolai végzettsége szerint

Forrás: KSH Statisztikai Tükör 2019. március 28.

3.6.3. Földrajzi behatárolás

Ebben a fejezetben földrajzi szempontból közelítettem meg a házasságok felbontását Magyarországon. A vizsgálat során a 2019-es és 2020-as évet külön-külön és összevetve is megvizsgáltam. Ezek az esztendőik azért is lehetnek érdekesek számunkra, mivel 2019-ben robbant ki a koronavírus és a 2020-as évben érte utol hazánkat, valamint 2020-tól már pandémiáról beszélhetünk. Az előbbi év válásszámait a következő grafikon szemlélteti megyék szerint lebontva. 2019-ben 17 600 válást regisztráltak az országban, a régiókat vizsgálva ennek jelentős részét a Közép-Magyarországon lakók körében jegyezték (4791). Külön megvizsgálva a megyei lebontást a legmagasabb számú válási értékeket is ebben a nagyrégióban regisztrálták, ezen belül Budapesten (2964) és Pest megyében (1827).

A területi egységeken belül is előfordulhatnak a kiugróan magas értékek egyes megyéknél, ilyen az Észak-Magyarország térségén belül Borsod-Abaúj-Zemplén megye 1018 válással, amely a térség adatainak több, mint felét határozza meg, emellett Heves megye 566 válása és Nógrád megye 333 válása elenyészőnek tűnhet.

2019-ben az 5 legmagasabb válási számmal rendelkező terület tehát Budapest, Pest megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Bács-Kiskun megye, Győr-Moson-Sopron megye lett. Nógrád, Zala és Vas megyében regisztrálták a legkevesebb házasság felbontást. A fővárosban majdnem kétszer magasabb az érték, mint Nógrád megyében.

16. ábra: Válások száma megyék szerint 2019.

Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.2.7. A népmozgalmi események megye és régió szerint” adatbázis alapján)

A következő évben 14 979 válást regisztráltak összesen az országban. Ha jobban elemezzük a koronavírus időszakában vizsgálódunk; a home office, a korlátozások és a bezártság kellős közepén. Az előző évhez képest mégis 15%-kal csökkent a válás szám. Ez betudható annak a jelenségnek, hogy az első lezárást viszonylag harmonikusan élte meg a lakosság, otthonukban pihelve, szinte egy idilli nyári szünet hangulata volt kezdetben. A lezárások kezdeti szakaszában jellemző volt az egészséges életmód térhódítása is, az apróbb lakásújító tevékenységek, önfelnevelési programok népszerűsítése, természetjárás. Ez az időszak megtaníthatott bennünket arra, milyen fontos a segítségnyújtás, az odafigyelés és hálásnak kellett lennünk az olyan apróságok miatt is, hogy egyáltalán érzünk ízeket és illatokat. A vírus sok jót vett el tőlünk, de azt a jót szerencsés esetben mégis megkaphattuk valahol, ha egy kicsit is nyitottak vagyunk a világra.

Térsegeket tekintve a 2020-as évnél is elmondható, hogy Közép-Magyarországon jegyezték a legtöbb házasságbontást (4239), melyből a fővároshoz 2545 válás tartozott. Valahol ez az eredmény mégis betudható egy pozitívumnak is, mivel 419-cel kevesebb, mint az előző évi érték.

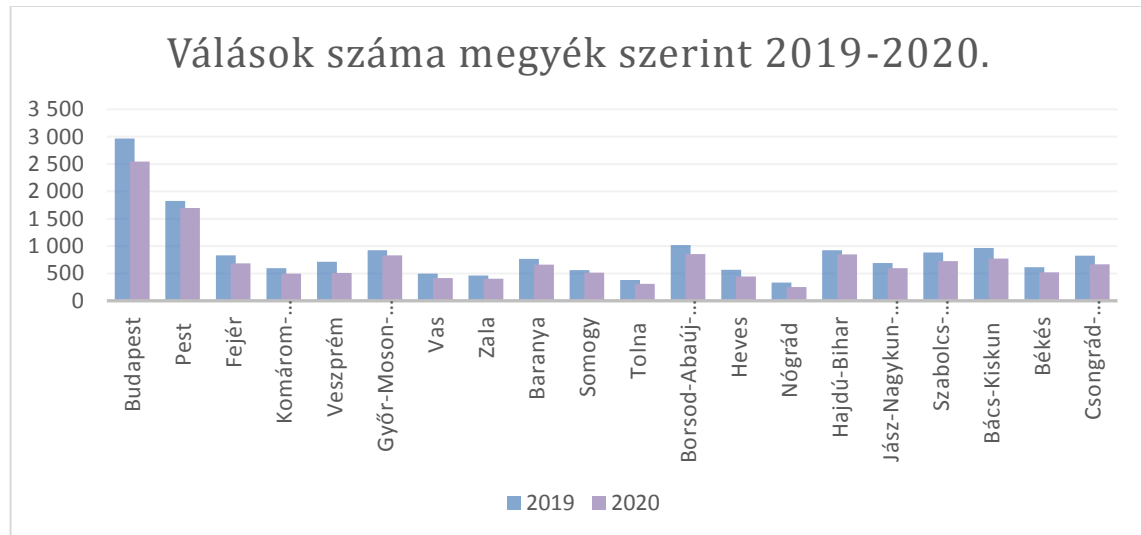

17. ábra: Válások száma megyék szerint 2020.

Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.2.7. A népmozgalmi események megye és régió szerint” adatbázis alapján)

Összességében hasonló eredményekkel zártak a megyék, néhányat viszont mégis kiemel-nék, ahol az előző évhez képest láthatóan alacsonyabb érték született. Ilyen Fejér megye, ahol 2019-ben 831, 2020-ban 686 válás történt. Említésre méltó Bács-Kiskun megye is, ahol

196 válással történt kevesebb az előző év adataihoz képest. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is lényeges változást tapasztalhatunk, ugyanis 163 válással jegyezték kevesebbet a pandémia évében.

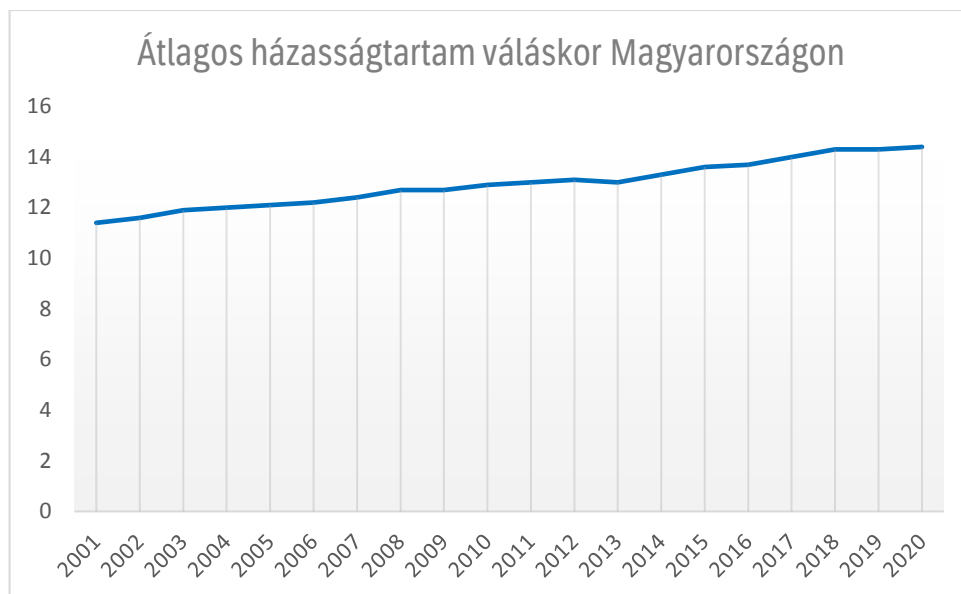

18. ábra: Válások száma megyék szerint 2019-2020.

Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.2.7. A népmozgalmi események megye és régió szerint” adatbázis alapján)

3.6.4. Házasságtartam

A válások elemzésének szempontjából nagyon fontos, mennyi is az az időtartam, amely után nehézségekhez jut a kapcsolat és a válás mellett döntenek a házastársak. Az továbbiakban a magyar házasságok átlagos élettartamát vizsgálom 2001-től 2020-ig. A 2000-es évek elején az átlagos házassági időtartam 11-12 év volt, 2011-től már 13-14 év, tehát a házastársak egyre később döntöttek a válás mellett. Ez alapján a kritikus évek közé tartozik az első közös évtized utáni néhány év. A házasságok időtartamának növekedése nem függ össze a kapcsolat boldogságának és stabilitásának szintjével, ugyanis rengeteg tényezőt kell figyelembe vennünk, köztük olyanokat, mint az anyagi helyzet, félelem a változástól – még ha rossz is az a jelenlegi helyzet-, gyermekek, közös hitel stb.

19. ábra: Átlagos házasságtartam váláskor Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés (KSH „22.1.1.19. Válások főbb mutatói” adatbázis alapján)

2001-ben alig érte el a 11 évet a házasságok átlagélettartama. Két évvel később, 2003-ban ez az érték már 12 évre emelkedett. Általánosságban növekvő tendenciára következtethetünk, egyedül 2011 és 2013 között stagnáltak a végeredmények 13-13,1 évnél. Újabb gyarapodást 2014-től figyelhetünk meg, amely egyre csak fokozódik.

3.6.5. Passzív érintettek

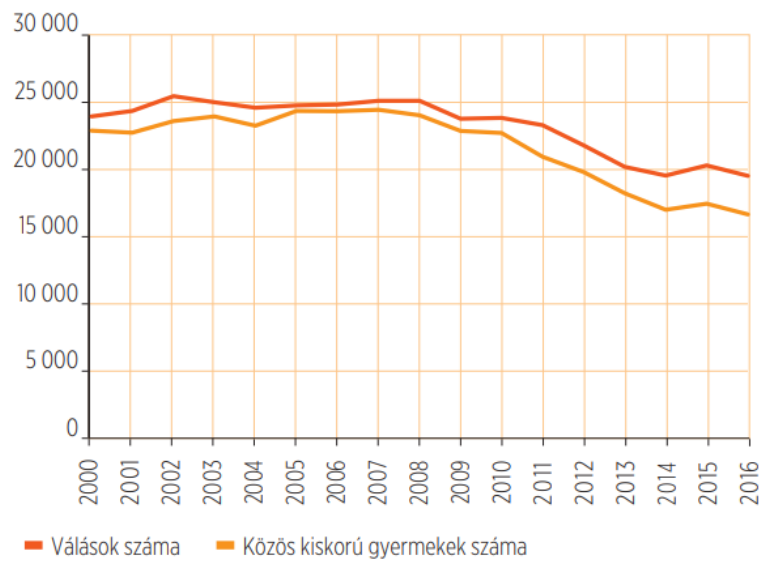
A dolgozat szempontjából nagyon fontosnak tartom, hogy néhány mondatban elemezzem a válás passzív elszenvedőit is. A házasság felbontását követően a kiskorú gyermekeket az egyik szülőnél helyezik el. Az elhelyezés lefedi a szülői felügyeleti jogokat, tehát azt a szülői háztartást, ahol a gyermek életvitelszerűen élni fog, ettől fogva a gyermeket az egyik szülő neveli a mindennapokban.

A szülői válását elszenvedő kiskorú gyermekek száma csökkenő tendenciát mutat 2008 óta. Ebben az évben 24 000 kiskorú gyermeket érintett szüleinek válása. 2016-ban a válások 55%-áról elmondható az, hogy érintett legalább egy közös kiskorú gyermeket a családban, ebben az évben 16 700 kiskorú élte meg szüleinek elválását.

A passzív érintettek életkor szerinti megoszlása emelkedett, ugyanis 1990-ben az érintett gyermekek egyharmad része hét évnél fiatalabb volt, 2016-ra az említett korosztály

aránya már 24%-kal csökkent és a válásban érintett gyermekek háromnegyed része 7 és 18 év közé sorolható, amikor szüleik felbontják házasságukat. Ez betudható annak, hogy a házasságok élettartamának növekedése természetes velejárója, hogy a nagyobb korú gyermekeket fog érinteni. (Makay, 2018.)

10. ábra. A válások száma és a válás által érintett közös kiskorú gyermekek száma, 2000–2016

20. ábra: A válások száma és a válás által érintett közös kiskorú gyermekek száma, 2000-2016

Forrás: KSH (2019) A válások demográfiai jellemzői

4. JAVASLAT

A társadalmi marketing célja, hogy konstruktív megoldásokat fejlesszen a kívánt magatartásváltozás érdekében. Társadalmunk egyik jelentős társadalmi problémája a válás. Alapvető gondot okoz, hogy a válási szándék felmerülését nem élik túl azok a házasságok sem, amelyek közel sem menthetetlenek. Az előző fejezetekben megvizsgáltam a váláshoz vezető utat jogi és pszichológiai szempontok szerint, a párt befolyásoló belső és külső tényezőket, lehetséges beavatkozási módokat, ezt követően a számok beszéltek nemzetközi és főleg magyar viszonylatokban.

A fókusztemám aktív érintettjei azok a házastársak, akikben felmerült a válási szándék, de nem helyrehozhatatlan a kapcsolatuk. Mindkét fél magatartásának ismertetőjegye az akarat, a hajlandóság a kapcsolat megmentésére, akiknek nehézségbe, problémákba ütközött az életük egy-egy életciklus során, de nem menthetetlen a párkapcsolatuk. Emellett ezek a felek valószínűleg frusztráltak a helyzet miatt és szorongnak. Rendelkezhetnek negatív származási családból hozott életmintákkal, de hajlandóak tenni a kapcsolat javításáért. Demográfiai jellemzők szerint több korcsoportot érint a jelenség az előbb említett jellemzőkkel, köztük elsődlegesen a 40-49 év közöttieket, az 50-59 év közöttieket, a 35 és 39 év közötti személyeket, de fiatalabb korcsoportban is előfordul. Földrajzi megközelítésből Magyarországon élőket céloztam meg, különösen a legmagasabb válási statisztikával rendelkező megyében lakókat (pl. Pest megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

Követendő magatartásformaként a válás elkerülését és a házasság helyreállítását határoztam meg. A feleknek sokkal nyitottabb hozzáállással kellene rendelkezniük társuk irányába: figyelemmel kísérni őket, nemcsak meghallgatni. Rendelkezniük kell azzal a lelkesedéssel, amely motiválni fogja őket a helyzet megoldásában, emellett türelemmel kell fordulniuk társuk felé.

Úgy gondolom, ezek az információk kellőképp megalapoztak számomra egy olyan ismeretet, hogy jómagam is javaslatot tegyek a témakörben. Az eszközöm nem más, mint egy applikáció, amely a „**save my date**” nevet kapta. Jelen fejezet az alkalmazáshoz tartozó elképzeléseimről szól.

4.1. CÉLKÖZÖNSÉG MEGHATÁROZÁSA

A célközönség meghatározása nélkülözhetetlen lépés ahhoz, hogy elérjük a megfelelő személyeket. Az előzetes kutatásaim alapján három +1 célcsoportot különböztettem meg az érintett korosztály szerint.

- 1. Elsődleges célközönség: 40-49 év**
- 2. Másodlagos célközönség: 50-59 év**
- 3. Harmadlagos célközönség: 35-39 év**

+1 célközönség: 25-34 év

Az applikációval nemeket tekintve férfiakat és nőket egyaránt céloznék meg, ugyanis a párok egy közös regisztrációs kód segítségével együtt regisztrálhatnak a felületre. A célcsoportokat a korcsoport különbözteti meg.

Földrajzilag a Magyarországon élő embereket céloztam meg elsősorban, az alkalmazás nyelve magyar. Ebben a tekintetben az egyik fő célkitűzés az, hogy az ország legtöbb területén köztudatban legyen az alkalmazás létezése, ismert legyen a neve és tevékenysége, hogy szükség esetén segítségnyújtó opcióként merüljön fel az egyénben.

A célközönségek sorrendje a már előző részekben ismertetett friss statisztikai adatokból adódott, ugyanis ezek a leginkább kitett célcsoportok a válásoknak 2020-as adatok szerint, ez alapján elsődleges célcsoportként 40 és 49 év közötti férfiakat és nőket, másodlagosan 50 és 59 év közötti férfiakat és nőket, harmadlagosan pedig 35 és 39 év közötti férfiakat és nőket céloztam meg. Az első három célcsoport közös tulajdonsága, hogy családi állapot szerint főként házasságban élő párokat céloz meg, természetesen nem zárkózik el azoktól sem, akik nem kötötték össze az életüket papír alapon.

A +1 célcsoport kategória fiatalabb korcsoportot, a 25 és 34 év közöttieket célozza meg, akiknél nagyobb valószínűséggel fordul elő, hogy nem házasok, de már együtt élnek akár évek óta és elérték azokhoz a nehézségekhez, amelyek a házasság korai ciklusaiban jelentkeznek.

Tehát az alkalmazás nem függ családi állapottól, a lényege, hogy egy pár, azaz két személy együttesen regisztráljon a felületre és mindkét személy rendelkezzen a reformok iránti vágygal, lelkesedéssel.

4.2. AZ APPLIKÁCIÓ CÉLJA

Az alkalmazás elsődleges célja, hogy egyfajta megoldási lehetőséget kínáljon azon házaspárok, élettársi viszonyban, vagy csak egyszerűen a párkapcsolatban élők számára, akiknek kommunikációs nehézség vagy az alapvető figyelmesség, odaadás hiányában kihűlt a kapcsolatuk és ezzel a válási szándékhoz sodródtak.

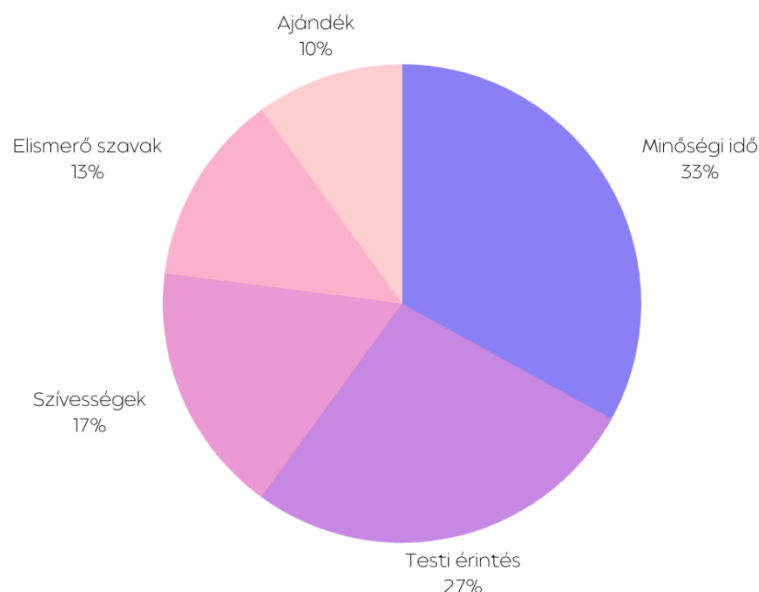
Az applikáció használata emellett lehetőséget nyújt társunk szeretetnyelvének részletes megismerése és a sajátunkéra is, melyből összevetve kapunk tanácsokat, programlistát, javaslatokat a közös élmények és az együtt töltött minőségi idő bővítésére, így másodlagos célkitűzésként az önismeretet és szerelmünk részletesebb megismerését céloztam meg.

4.3. MŰKÖDÉSE

Az applikációhoz a Play Áruházban és Apple Store-ban juthatnánk hozzá. Az alkalmazás használatának az a lényege, hogy mindkét fél számára segítséget nyújtson, ehhez első lépésként mindkét félnek le kell töltenie, majd *regisztrálniuk* kell email címük segítségével. A regisztrációhoz olyan alapadatok szükségesek, mint név, születési dátum, nem, regisztráció oka, illetve az egyik félnek jelölnie kell a kód igénylését a fiókok összekapcsolásához, mivel az alapvető cél az, hogy a felület együttesen is kezelhető legyen.

A regisztrációt megerősítő e-mailben megjelenik a kód annak a félnek, aki igényelte és a platformra ezt kell beírnia a másik félnek ahhoz, hogy a fiókokat össze tudja kapcsolni a rendszer.

Amint megtörtént a *két fiók összekapcsolása*, a felhasználóknak következő lépésként ki kell tölteniük egy 30 kérdésből álló *tesztet*, amely az adott egyén szeretetnyelvére összpontosul. A teszt kitöltése után az alkalmazás kiértékeli a kapott eredményeket és kördiagramon ábrázolja, hogy az öt szeretetnyelv típus milyen arányban érvényesül az adott személynél.

21. ábra: Illusztráció a szeretetnyelvek elemzéséről

Forrás: Saját szerkesztés

Az összekapcsolt fióknak hála ezt a kiértékelést párunk is látja és természetesen mi is látjuk az ő eredményeit. Az applikáció lényege az, hogy olyan javaslatokat, programokat dobjon fel mindkét fél számára, amely az igényeik találkozásánál, azaz a metszetben helyezkedik el. Amennyiben a pár megfogadja és megvalósítja a programjavaslatokat, egyszerűen bejelölheti a felületen és jöhet is a következő kaland. A megvalósult programokhoz olyan tartalmakat csatolhatnak a párok, mint fotók és videók, amely egy számukra közös albumban jelenik meg és feldobhatja őket értesítésben is.

22. ábra: Illusztráció az értesítésről

Forrás: Saját szerkesztés

Amennyiben teljesítettünk egy-egy feladatot, az alkalmazás felkínál egy olyan lehetőséget is, melynek keretein belül megoszthatjuk élményeinket képekkel vagy véleményünket, tapasztalatainkat a kínált programokkal kapcsolatosan, ezt az applikáció kedvezményekkel jutalmazza:

pl. éttermekben, szállodákban, wellness központokban, színházakban, mozikban, edzőteremben, partnerüzletekben bizonyos termékekre (pl. nasi filmes estéhez, közös sütéshez), akár ruházatra a közös kirándulásokhoz

Az értékelés módjáról a pár dönthet, értékelheti szöveges véleménnyel az alkalmazást a letöltés helyén, de social media platformokon is. Az írott vélemény mellett képekkel, videókkal is beszámolhatnak élményeikről például Facebookon az alkalmazás oldalán vagy saját profiljukban, de Instagramon is a **#savemydate** **#élményszerzünk** **#amikalandunk** hashtagekkel ellátott bejegyzésekben, de TikTok tartalmakkal is igényelhetnek a párok különböző kedvezményeket az alkalmazáson keresztül.

#ÉLMÉNYSZERZÜNK #AMIKALANDUNK

23. ábra: Feliratok

Forrás: Saját szerkesztés

4.4. PROGRAMLISTA ÖTLETEK

- Lepd meg a szerelmedet kedvenc édességével!
- Főzzetek együtt hétvégén!
- Menjete el kirándulni!
- Biciklizzetek együtt a naplementében!
- Nézzetek meg egy új filmet a moziban!
- Fedezzetek fel együtt egy új ösvényt!
- Menjete el reggel együtt futni!

- Mondd el a szerelmednek, milyen pozitívumokat hozott az életedbe!
- Beszéljetek arról, melyik volt a kedvenc közös élményetek!
- Látogassatok el egy helyi étterembe!
- Menjete el piknikezni!
- Csónakázzatok együtt hétvégén!
- Társasjátékozzatok barátaitokkal!
- Beszéljétek át a napot egy finom bor társaságában!

4.5. FUNKCIÓK

Már említettem, hogy az alkalmazás használatához szükséges a **helymeghatározás**. Erre azért van szükség, mivel a programlista mellett helyszíneket is felkínál az applikáció a pár vonzaskörzetében, de természetesen lehetőségük van az ország bármely területén a programkeresésre.

Az applikáció lehetővé teszi a regisztráltak számára, hogy **beszélgető fórumokon** csevegjenek, ahol megoszthatják a különböző helyszíneken, programokon szerzett tapasztalataikat, ajánlhatnak egymás számára akár filmeket, színházi darabokat, de a közös főzéshez passzoló recepteket is. A funkcióhoz több fórumtéma tartozik, melyek hasonlóan működnek, mint egy Facebook csoport, ahol beszámolhatnak addig szerzett tapasztalataikról is. A fórumon lehetőséget kapnak a résztvevők az anonim kérdésfeltevésre is.

A felhasználóknak lehetőségük van arra is, hogy szakemberektől olvassanak a témában cikkeken keresztül, de online előadás közvetítésén is részt vehetnek és kérdezhetnek korlátozott számban.

4.6. EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A dolgozat korábbi fejezeteiben már alátámasztottam, miért fontos bizonyos esetekben a professzionális szakértelem bevonása, így nélkülözhetetlennek tartom, hogy a javasolt applikációban is közvetlenül legyen lehetősége a pároknak a segítségkérésre olyan **szakemberektől**, mint például pszichológusok, szociológusok, párterapeuták. Ez egy kollaborációs lehetőség a szakemberek számára, ők az alkalmazástól független vállalkozók, így az applikáció abban nyújt segítséget, hogy feltérképezze a felhasználók számára, milyen lehetőségeik vannak környezetükben a közvetlen segítségkérésre, illetve lehetőséget nyújt az online vagy személyes találkozóhoz szükséges időpont foglalására.

Manapság számos szakember rendelkezik social media platformokkal, ahol megosztanak szakmai tartalmakat követőikkel, így arra gondoltam, hogy ilyen kereteken belül is létrejöhetnének együttműködések szakértőkkel. Például:

- Fuller Bianka (pszichológus), aki TikTok elnevezésű videómegosztó közösségi oldalon több, mint 124 ezer követővel rendelkezik, Instagramon majdcsak 12 ezren követik tartalmait.
- Dr. Hevesi Kriszta (szexuálpszichológus), aki majdcsak 145 ezer Tiktok Követővel, 45 ezer Instagram követővel és 58 ezer kedvelővel rendelkező Facebook oldalal rendelkezik
- Dr. Lukács Liza (krízistanácsadó szakpszichológus), akit közel 8 ezren követnek Facebookon.

5. ÖSSZEGZÉS

A TDK-dolgozatom fókusztemája napjaink egyik égető társadalmi problémájával, a válással foglalkozik. A kutatásom során először jogi és pszichológiai aspektusból ismertettem azt, hogyan jut el egy párkapcsolat a jegyesség szakaszától a *boldogító igen*-ig, definiáltam mi a nehézség és probléma, melyből adódóan a krízismátrix fogalmát is meghatároztam, hiszen a vizsgált jelenség is egyfajta krízis.

Feltérképeztem a feszültségforrásokat, majd eljutottam a dolgozatom témájának központi eleméhez, azaz a válási szándék megfogalmazásához. A szakmai ismereteim bővítését Dr. Bagdy Emőke pszichológus és Dr. Szabó-Tóth Kinga szociológus segítették. Nekik hála elmélyítettem a dolgozatot a témakörben és bemutattam a belső és külső befolyásoló tényezőket. Bemutattam, hogyan segíthet, de főképp korlátozhat a külső környezet. Tanulmányoztam a már ismert eszközöket a párkapcsolat megmentése érdekében és beleástam magam a generációk közötti alapvető különbségekbe is. Természetesen a helyrehozhatatlan házasságok figyelembevételével a válásra is kitértem, mint végső „megoldás”.

Az ismeretek elmélyítése után a fókusztemát statisztikai vizsgálatokkal is meghatároztam, ennek során nemzetközi válási arányokkal és házasságkötési adatokkal ismerkedtem meg. Mivel a dolgozat szempontjából a magyar viszonylat lényeges, így erre fektettem a hangsúlyt és a házasságkötéseket összevettem a válási adatokkal. Az utóbbi témakör aktív érintettjeit demográfiai jellemzők szerint értékeltem. Ez alapján kiderült számomra, hogy a válások száma csökkent az elmúlt években, Budapesten, Pest megyében, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében kiemelkedően sokan döntenek a házasság felbontása mellett. Az aktív érintetteket iskolai végzettség szempontjából is feltérképeztem, az évek alatt elképesztő növekedést mutatott a felsőfokú végzettséggel rendelkező elvált családi állapotú nők aránya, a férfiaknál hasonló eredmények mondhatóak el. Az is kiderült, hogy az átlagos házasságtartam nőtt néhány évet, amely nem függ össze a kapcsolat stabilitásával. Külön kitértem a válás passzív érintettjeire, ezen belül a gyermekekre, akiknek az elmúlt évtizedekben nőtt a váláskori életkoruk.

A kutatásomat egy saját javaslattal zártam, amely egy **save my date** elnevezésű alkalmazást takar, amely a válás miatt leginkább veszélyeztetett korcsoportoknak, azaz 40-19 év közötti, 50-59 év, 35-39 év közötti nőknek és férfiaknak szól. +1 célcsoportként fiatalabbakra is kitértem, ugyanis az alkalmazás nemcsak a házasságoknak szól, nem függ családi

állapottól, azoknak is megoldást nyújthat, akiknek a kapcsolata a nem megfelelő kommunikáció miatt, esetleg az odafigyelés hiányában elhidegült.

Az alkalmazás segítségével jobban megismerhetjük a társunkat, sőt önmagunkat is. A felület előnye a közös hozzáférhetőség, amelyet a fiókok összekapcsolása eredményez, így az első lépések után javaslatokkal és programokkal segít az élményszerzésben. A pozitív tapasztalatok szerzését partnervállalatok és szakemberek is támogatják.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

Bagdy Emőke, Baktay Gizella, Mirnics Zsuzsanna (2006): *Pár-és családi kapcsolatok vizsgálata*. Elérhető: <https://www.webcreator.hu/tankonyv/pf3.html> (2022.03.28.)

Pléh Csaba (főszerkesztő) (2021): *Pszichológia* [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634546399> Letöltve: https://mersz.hu/hivatkozas/m880pk_323_p2#m880pk_323_p2 (2022. 03. 28.)

Internetes források

Bankmonitor (2017), *Mi az a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK)?*. Letöltve: [https://jobbtudni.bankmonitor.hu/wiki/Mi_az_a_Csal%C3%A1di_Otthontere%C3%A9si_Kedvezm%C3%A9ny_\(CSOK\)%3F](https://jobbtudni.bankmonitor.hu/wiki/Mi_az_a_Csal%C3%A1di_Otthontere%C3%A9si_Kedvezm%C3%A9ny_(CSOK)%3F) (2022.04.12.)

Beszélő Online (2016), *Beszélő évek 1976*. Elérhető: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/1976> (2022.04.12.)

Bíró Sándor dr., Komlósi Piroska (szerk.) (2001): *Családterápiás olvasókönyv* alapján készült tartalom Letöltve: <http://www.juditti.hu/files/pdf/cst/csalter02.pdf> (2022.03.28.)

Dr. Vörös Viktor (2010.): *Az öndestruktív magatartásformák és a lélektani krízishelyzet*, PTE ÁOK; Letöltve: <https://slideplayer.hu/slide/2062159/> (2022.03.28.)

Esteban Ortiz-Ospina, Max Roser (2022) *Marriages and Divorces*. *Our World in Data*. Letöltve: <https://ourworldindata.org/marriages-and-divorces> (2022.04.09.)

Guinness World Records (2022) *Highest divorce rate*. Letöltve: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/highest-divorce-rate> (2022.04.11.)

Guinness World Records (2022) *Lowest divorce rate*. Letöltve: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/100949-lowest-divorce-rate> (2022.04.11.)

Hidegh Bernadett (2014.): *Az élet normatív krízisei*, DE NK MTI; Letöltve: <https://docplayer.hu/9743345-Az-elet-normativ-krizisei-halal-haldoklas-gyasz-hidegh-bernadett-pszichologus-de-nk-mti-2014-10-07.html> (2022.03.28.)

Kriston Edit, Sági Edit, Tóth Gergő (2016) *Jogi alapismeretek*, Letöltve: [https://jogikar.unimiskolc.hu/files/3108/jogialapismeretek-%20\(2\).pdf](https://jogikar.unimiskolc.hu/files/3108/jogialapismeretek-%20(2).pdf) (2022.04.12.)

KSH (2021) 22.1.2.7. *A népmozgalmi események megye és régió szerint*. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0040.html (2022.04.12.)

KSH (2019) *A válások demográfiai jellemzői*. Statisztikai Tükör. Letöltve: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/valas17.pdf> (2022.04.12.)

- KSH (2021) 22.1.1.15. *Házasságkötések, válások*. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0015.html (2022.04.12.)
- KSH (2020.) *Népmozgalom*. Letöltve: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nep-mozg/nepmozg20/index.html#cskkentavlsokszma> (2022.04.18.)
- KSH (2021) 22.1.1.19. *Válások főbb mutatói*. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0019.html (2022.04.18.)
- Makay Zsuzsanna, Szabó Laura (2018) *Válás*; Letöltve: <file:///C:/Users/User/Downloads/2729-Article-2644-1-10-20190321.pdf> (2022.04.18.)
- MTA Világgazdasági Kutatóintézet (2009) *A globális válság: hatások, gazdaságpolitikai válaszok és kilátások*. Budapest: Letöltve: <http://mek.oszk.hu/09300/09385/09385.pdf> (2022.04.12.)
- NKP (2016) *Élet a „legvidámabb barakkban”*. Letöltve: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_8/lecke_04_027 (2022.04.12.)
- PTK'2013. (2012) *Új Ptk. – IV. könyv (Családjog)*. Letöltve: <https://ptk2013.hu/uj-ptk-normaszoveg/uj-ptk-iv-konyv-csaladjog/711> (2022.04.12.)
- World Population Review (2022) *Divorce Rates by Country 2022*. Letöltve: <https://world-populationreview.com/country-rankings/divorce-rates-by-country> (2022.04.11.)

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: INTERJÚ DR. BAGDY EMÓKÉVEL

Kvalitatív kutatásom 2022. április 4-én valósult meg, e-mailen keresztül, melyben a következő válaszokat kaptam interjúalanyomtól a témakörökkel kapcsolatban:

1. Melyek a leggyakrabban előforduló válási okok?

A nők részéről az érzelmi elhanyagolás, a szeretet és összetartozás kifejezésének hiánya és az aránytalan terhelés, amelyből a családi életre vonatkozóan a férfi nem veszi ki eléggé a részét. Kifejezett válóokként a bizonyítható hűtlenségre szoktak hivatkozni. A férfiak kevésbé aktívak a válásban, a nők vezetnek a válókereset benyújtásában.

2. Meddig lehet beavatkozni?

Csak akkor lehet „beavatkozni”, ha a felek egybehangzóan kérik. Akár a válási szándék felmerülésekor, ilyenkor a pár és családterápia tud segíteni, vagy a már kialakult döntési határhelyzetben, ilyenkor a mediáció segítségével tudnak emberi színvonalon és méltósággal megegyezni a szétváló élet további közös ügyeinek elválasztására nézve, anyagiaktól a kapcsolati szintekig sok vitás kérdésre vonatkozóan. Utóbbit erre képzet jogászok is szokták vezetni, de pszichológus mediátorok is vannak.

3. Ki az, aki segítséget kér?

Általában a nők kezdeményeznek, a férfiak követik a párjuk kérését. Ha kapcsolati nehézségek vannak, fel sem merül olykor a válás, csak a rendezési vágy, de előfordul, hogy ebnek nyomán bújik elő olyan összeférhetetlenség, amelynek vége a válás.

4. Milyen belső befolyásoló tényezők hatnak egy házasságra, amelyek váláshoz vezetnek?

A párok úgy kerülnek össze, hogy nincs rákészülés a közös életre, szerelmi erők vezérlik a feleket és úgy vélik, majd „összeszoknak”. Nem ismerik egymást, illúziókat táplálnak, idealizálják a másikat, nem tájékozódnak a felek a hozott családi életmintákról és hamar ütközések adódnak. Nincs vitakultúra, még mindig az egyedi „igazságokét” folyik a csatázás, kinek van igaza. Nem a meg egyezés felé vesznek irányt, hanem a személyes igazságért küzdenek. Nincs elég tolerancia sem.

5. Hogyan tudja befolyásolni a házasságot a külső környezet és hogyan tud segíteni?

Elsősorban a kedvező származási család-minták képeznek biztos alapot, olyan szülői kapcsolatok, amiket magukkal hozva a felek is a szüleik kapcsolati mintáival tudnak jól tovább élni. Ennek ellenkezője is érvényes sajnos, rossz minták rossz óment képviselnek, mert szándéktalanul is követésre kerülnek., Az anyós-após kapcsolat minőségétől is gyakran függenek házassági kapcsolatok, a felekre gyakorolt szülői befolyás gyakran kártékony, de ha pozitív, akkor ez sokat javíthat a kapcsolat minőségén.

6. Melyik az a pont, amikor el kell engednünk a kapcsolatot?

Ha már túl vannak a felek a kölcsönös megalázás és egymást bántás humán határain, pl. bántalmazás esetén biztosan, de a verbális terror is alapos ok a kapcsolat felfüggesztésére.

7. Milyen különbségeket észlel generációk között?

Manapság kevesebb a házasságkötés, az együttélésben a kötelékek gyengék, az autonómia szint magas, a felek közös énje /A „MI” ketten együtt, egy akarattal/ helyzetek igen gyengék, sok az individualista törekvés, önérvényesítés, mely a pár egymás iránti szeretetét és egymásért létét korlátozza.

8. Milyen beavatkozási módokat, eszközöket tart hatékonynak a problémamegoldás érdekében?

Nincsenek sémák, minden párnak saját világa van, ezt kell feltárni, megismerni, ha valami probléma van. Rá kell szocializálni a fiatalokat, hogy megtanuljanak küzdeni a kapcsolat helyrehozásáért és ne adják fel azonnal vagy nagyon gyorsan az együttélését. Sok pszichológusra volna szükség, mert sok a sérült minta és ez romboló a fiatal kapcsolati próbálkozásaiban.

2.MELLÉKLET: INTERJÚ DR. SZABÓ-TÓTH KINGÁVAL

A mélyinterjú 2022. április 22-én valósult meg online formában, a Zoom kommunikációs weboldalon keresztül.

1. Milyen belső és külső befolyásoló tényezők hatnak egy házasságra, amelyek váláshoz vezetnek?

*Ez egy nagyon összetett kérdés, ugye eleve az, hogy a házasság hogyan formálódik az nyilván egyéni döntés is, tehát hogy az ember mit gondol ezekről a dolgokról. Na most, hogy honnan jönnek az egyéni döntések az is egy jó kérdés, mert ugye ez mindenképpen nagyon sok mindenből jöhet, a környezetből, a családból **milyen mintákat** hoz az illető stb. Eleve van egy olyan tényező, hogy kutatások igazolják, hogyha volt válás a származási családban, akkor nagyobb eséllyel történik meg a válás konfliktusok esetén, és ez általában különösen a lányokra igaz, tehát ők viszik tovább jobban ezt a mintát, de ez nem törvényszerű természetesen. Illetve nyilván ez összefügg azzal, hogy az ember **milyen konfliktuskezelési stratégiákat** tanult meg.*

*Nagyon sok minden függ a környezettől akár olyan szempontból is, hogy van egy ilyen, hogy **válási fertőzés**. A válás egy olyan társadalmi jelenség tud lenni, hogyha elkezdődik egy körben, például egy baráti társaságban, akkor az is megfigyelhető, hogy nagyobb eséllyel történik meg egy rossz párkapcsolat esetén, hogy az ember maga is úgy dönt. Tehát mindenképpen arra készíti egy ismerősnek barátnak a válása, hogy átgondolja, hogy ő hol tart a saját párkapcsolatában. Emellett a külső társadalmi környezet, a **kultúra** vagy egyáltalán kulturálisan mennyire elfogadott a válás, **mennyire stigmatizáló az elvált státusz**, egyáltalán jogilag lehetséges a válás, mennyire megengedő a jogrendszer. **Ki válhat?** Férfi vagy nő is beadhatja a válópert? Illetve mennyire egyszerű a **válási procedúra**, lehet-e válni, működnek a bíróságok? A covid idején ez is egy kérdés volt, hogyan alakult a válási arányszám és ez mennyire köszönhető akár a bíróságok halasztott működésének.*

*A szociológiában azt is számontartják, hogy a házasságok minősége és stabilitása nem feltétlenül jár együtt, mert lehet jó minőségű stabil kapcsolata, de lehet olyan rossz minőségű stabil kapcsolat, amit a felek fenntartanak annak ellenére, hogy nem annyira elégedettek vele és akkor ezt több opciót vet fel. Vagy azért tartják fent, mert **megszokásból**, konvencióból, vagy azért mert nincs helyettesíthető külső körülmény, vagy azért, mert közös a hitel,*

tehát bent tartja a házasságba őket valamilyen **közös teherviselés** vagy pedig azért, mert hallgatólagosan megengedhető, hogy valamelyik fél külső kapcsolatot tartson fent és közben pedig házasságban éljen, mert ennek magasabb a presztízse és bizonyos körökben még mindig nagyon fontos, hogy a látszat, vagyis mit produkál az ember kifelé; megjeleníti magát úgy, mint egy házasságban élő ember és közben pedig külső kapcsolatai vannak

2. Hogyan segíthet vagy gátolhat a külső környezet?

Szerintem nem kell segíteni a megakadályozásában. A válás nem egy ördögtől való dolog, mint ahogy a házassági konfliktus sem, sőt én azt gondolom, hogy a teljesen természetesek a konfliktusok. Más kérdés, hogy általában az emberek nem vállalják fel, például ködösítés miatt, összejátszás, konfliktus elkerülésére. Nem tanulunk meg konfliktust kezelni. Általában az emberek jelentős része inkább úgy védekezik, hogy távolítja ezeket a dolgokat és akkor azok lappangva ott maradnak és egyébként rombolóak, tehát ezek a lappangó konfliktusok a legnagyobb rombolást végzik el a kapcsolatokban.

Természetesen a válás nem kívánatos, de hogyha nincs más megoldás, akkor jobbnak tartom, mint egy konfliktusokkal, akár erőszakkal teli kapcsolatnak a mindenáron való fenntartását. El tudom fogadni, hogy a társadalom szereti a kapcsolatokat egyben tartani, mert ha én lennék egy döntéshozó, biztos, hogy én is ezt preferálnám. A házasságok stabilitását lehet különféle társadalompolitikai intézkedésekkel segíteni és azt is lehet segíteni, hogy eleve a gyerekek házasságban szülessenek meg, szerintem ez nem rossz dolog. Különféle családtámogatás intézkedésekkel, amiben mondjuk egy állam segíti azt, hogy inkább házasságok kössenek, mint élettársi kapcsolatok. Ennek is nyilván megvannak az okai, de visszakanyarodva a kérdésre, nem gondolom, hogy embereket erőszakkal vagy jogszabályok mentén kellene a kapcsolatban bent tartani, ez tényleg nagyon téves útnak tartom.

Természetesen vannak olyan országok, ahol válni csak a férfinak lehet vagy eleve a válás ördögtől való, de ezekben az országokban azért nem tűnik fel, mert a jogok különféle módon eleve korlátozottak, tehát ezekben az országokban a nőknek és egyéb társadalmi csoportoknak nagyon kevés a beleszólása a saját életükbe.

Azt sem feltétlenül tartom jónak, hogyha olyan családtámogatási rendszert alakítunk ki, ami nagyon eladósítja a családokat és hitelfelvétellel akarja összeragasztani a párokat. Ez szerintem hosszútávon nagyon káros. mert lehet, hogy most jó ötletnek tűnik, hogy egy élettársi kapcsolatból mondjuk házasságot vagy egy nem élettársiból házasságot csináljon, de hosz-

szútávon viszont tényleg nem gondolom jónak, ha ilyen gazdasági külső körülmények tartanak össze párokat és éppen ezért az se feltétlenül jó, - és ezt a konfliktus kutatások, erőszak kutatások is megerősítik- hogyha valaki azért marad benne egy kapcsolatban, mert gazdaságilag ez neki megéri, tehát nem tudna önálló egzisztenciát teremteni. Gondolok itt például a nőkre: sok esetben ezt velük történhet meg, nem jó, ha úgymond a férfiak kiveszik a nőket a munkából, mert ezzel erősíthető a függés, ami nem jó, mert az nagyon sokszor behatárolja azt, hogy az ember a szabad döntéseit meddig teheti meg.

3. Milyen beavatkozási módokat, eszközöket tart hatékonynak a problémamegoldás érdekében?

Van egy ilyen téves elképzelés a társadalomban, hogy a konfliktusok esetén rögtön ezt a dolgot kellene bevetni. Szerintem itt alapvetően meg kéne tanítani az emberekkel arra, hogy hogyan kell az érdekeiket képviselni, hogyan kell úgy kommunikálni, hogy az megfelelő legyen, ezt már gyerekkorban el kellene kezdeni és utána pedig a konfliktuskezelésnek a lépéseit, a veszélyhelyzetek túrását bizonyos fokig- tehát ez a stresszkezelés- de ez a konstruktív konfliktusok irányába mutasson. A saját magunk képviselőjét egyfajta jobb irányba, nem rögtön a szakításhoz vinni, rögtön abszolút agresszívan kommunikálni, mert ezek elősegítetik a konfliktus elmérgesedését, destruktív elvárását és végső soron a válást. Azt gondolom, hogy realisabb képpel kellene a házasságba belemenni, nem kellene idealizálni ezt, mind társadalmi intézményt, sokkal jobb lenne, mert az ember akkor jobban tudná elhelyezni magát. Sokat kellene beszélni arról, hogy mitől jó egy házasság egy párkapcsolat. Hogyan lehet megőrizni hosszú távon, ha ez a cél, illetve hogyan lehet a konfliktusokat jobban kezelni, meg kellene tanulni, hogy nem kell mindent rögtön a szakításig elvinni.

4. Milyen korlátjai vannak a problémamegoldásnak?

Nagyon-nagyon tág terület. A tranzakcióanalízis széles körben használt elmélet, a pszichológiától a konfliktus kutatásig a család szociológián át leírja, hogy alapvetően, hogy mennek ezek a játszmák, ugye három szereplő: áldozat, üldöző, megmentő, és hogyan mennek ezek a tranzakciók egy családban, a családi rendszerben.

Általában az a legnagyobb probléma, hogyha külső szereplőt vonunk be és ez egy családtag, tehát anyós, após, testvér. Soha nem jó konfliktusokba a kívülről jövő szereplőket bevonni. A konfliktusokat azoknak kéne egymás között megoldani, akik között van. Persze ez nem igaz arra, amikor annyira elmérgesedik, hogy mondjuk egy mediátor, egy szakember, családterapeuta, párterapeuta beavatkozik, mert az más, az egy professzionális külső segítség, ami teljesen rendben van. Viszont az, hogy barátokkal, ő anyóssal, apóssal, anyával -ez nagyon

gyakori Magyarországon, hogy velük beszéljük meg-, mivel nem független szereplők és érzelmileg bele vannak fonódva történetbe, abszolút alkalmatlanok a dolgok kezelésére. Tőlük nem várható el és őket nem is lehet terhelni. Másrészről meg nagyon gyakori- ezeket le is írják a válás kutatásban is- hogy tűzoltó, békegalamb, villámhárító, tehát ilyen szerepkörökben lehetnek benne. Akár egy barát, egy anyós vagy egy gyerek. Ez utóbbi a legtragikusabb, amikor valaki a saját gyerekeit használja fel arra, hogy a párjával lévő konfliktusait- amit nem tud megoldani- ezeken keresztül kezeltesse. Rengeteg gyerek szenved ilyen traumákat a gyerekkorában a származási családjától, hogy be van vonva szülők, a felnőttek konfliktusába.

Azért mondom, hogy felnőttek, mert ez egy érdekes kategória. Ezek valószínűleg nem felnőtt emberek. Itt a felnőtt-felnőtt viszonyrendszerben kellene kommunikálni. De a legtöbb esetben azt látjuk, hogy ezek az emberek nem nőttek fel, tehát benne maradtak a gyerek szerepben, főleg annak révén, hogy sokszor a férfiakra főleg jellemző talán, hogy benne maradnak az anyjuk utána a párjukban keresik meg ezt a szülői szerepkört és akkor ott felelősséget nem vállalnak akár és a nő belemegy ebbe a játszmába. Ez is egy játszma, egy felnőtt és egy gyerek szülő-gyerek szerepkörből próbálják a házasságokat működtetni. Ez nem túl szerencsés. Először is mindenkinek felnőttnek kéne lenni, pszichésen megérni, nem hibáztatni másokat azért, hogy bele kerül egy helyzetbe, hanem elsősorban magába tekintve felelősséget vállalni azért, hogy jutott el idáig, önvizsgálatot tartva megnézni, hogy esetleg milyen gyerekkori vagy egyéb tényezők játszottak szerepet, hogy ő az lett aki, és magában és így a külső környezetére kisugárzóan keresni a probléma megoldását. Mindenképpen fontosnak tartanám, hogy mindenki felnőttként próbáljon viselkedni a kapcsolataiban És ezt azért mondom, hogy nagyon nehéz mert azt tapasztalom, hogy ez nagyon ritka. Egyre ritkább, hogy valaki önvizsgálatot tartva megfelelően rátekintve a saját életére foglalkozzon magával. Nagyon sokan foglalkoznak magukkal, de én azt látom, hogy ez egy tévhit. Üres fecsegéssel töltik az időt és eljárnak különféle körökbe, de mélyre nem mennek le, és ahhoz, hogy az ember tisztán menjen bele ilyen kapcsolatokba, ahhoz le kéne ásni a dolgok mélyére, például feltenni azt a kérdést, hogy valóban a szülők, a szüleim értékrendjét akarom követni a saját felnőtt életemben. Eddig nagyon sok ember nem jut el, hanem természetesnek vesz olyan tudattalanul átörökölt ösztönös magatartási mintákat, amiket hoz magával és nem gondolja át, hogy ez neki tulajdonképpen jó-e, jó-e azzal a párkapcsolatba így belemenni, amiben van, jó lesz ez a gyerekeinek stb. Nagyon kevés az igazán tudatos ember és szerintem ezt kellene valahogy segíteni, hogy még több legyen, mert akkor lehet arról beszélni, hogy felnőttek egymás közötti kapcsolata. Sok ember számára kényelmes a gyerek szerep egész

életében; mert nem én voltam a hibás, a feleségem döntött, férjem döntött. Nők is megmaradnak ilyen gyerek szerepben és akkor a férjem mindent eldönt helyettem vagy a párom. Ez nem jó, kényelmes, de hosszútávon ez nagyon-nagyon tönkretelheti akár a családi kapcsolatokat és a gyerekek, valódi gyerekekkel való viszonyulásunkat.

5. Milyen különbségeket észlel generációk között?

A társadalomban van egy olyan trend, hogy mondjuk még a szocializmus idején is lehet mondani, hogy odáig visszanyúlunk, a hatvanas-hetvenes években Magyarországon megengedett volt a válás jogilag, de nagyon stigmatizáló volt. Azt mindig az osztályban is, gyerekkoromban is az egy stigma volt, ha valakinek elváltak a szülei és egyszülős családban úgy-mond nevelkedett. Manapság azért ez egy picit egyszerűbb. Úgy látom, hogy a társadalom értékrendje vagy a tűréshatár megváltozott, hiszen nagyon sokan válnak el, de nyilván ez sok mindennek a következménye. Emiatt is érzékelhető itt egy kis különbség a generációk között. Én inkább talán azt mondanám még, hogy a vallásossággal mindenképpen összefüggésbe hozható, szociológiailag kimutatható tény, hogy a vallásokat gyakorló emberek körében kevesebb arányban történik válás, még mondjuk azért a másik oldal, hogy ezek az emberek sokszor benne maradnak akár erőszakos párkapcsolatokban is, mert úgy gondolják, hogy amit a jó Isten egybekötött, azt ember szét nem választhatja. Ez a mintázat kimutatható az erőszak kutatásnál, hogy kedvez az ilyen kapcsolatokban való bentmaradásnak, ami nem túl szerencsés. Úgy gondolom tehát a valláshoz nagyon sok szempontból megóvó tényező, ugyanakkor bizonyos szempontból pont emiatt egy kicsit problémás a helyzete.

Generációk között nem gondolom, hogy a fiatalok megengedőbbek a válással szemben, biztos van egyfajta megengedő stratégia, mert a fiatalok általában liberálisabbak meg individualistábbak, mint az idősebb korosztály, viszont a magyar trendek ennek némileg ellentmondanak, mert manapság az utóbbi évtizedben nőtt a válások aránya az ötvenes vagy idősebb korosztályban, tehát manapság az életmód változásával egy 50 éves ember, akinek a gyerekei kirepültek vagy már nagyobb, a házassága pedig kiüresedett, nagyobb eséllyel dönt úgy, hogy elválik és ez statisztikailag kimutatható. Magyarországon az utóbbi néhány évben a 40 éves vagy az alatti csoportban csökkent a válások száma, az 50 éves vagy annál idősebb csoportban növekedett. Szóval ez egy érdekes fejlemény, ez összefügg szerintem azal is, hogy nő a születéskor a várható átlagos élettartam. Egyre többet élhetünk elvileg a jóléti társadalmakban, jólétben, egészségben, de mindenesetre 50 évesek nagy arányban válnak.